

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. КАРАЗІНА**

II МЕДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Декан II медичного факультету
Олександр КОЗЛОВ**

ПРОГРАМА

**циклу вторинної лікарської спеціалізації
за спеціальністю**

«Загальна практика — сімейна медицина»

(для лікарів, які закінчили інтернатуру (цикл спеціалізації) за однією з лікарських спеціальностей, крім спеціальностей терапія, педіатрія, а також спеціальностей стоматологічного, медико-профілактичного, медико-лабораторного, медико-психологічного профілю)

Програма циклу вторинної лікарської спеціалізації за спеціальністю «Загальна практика - сімейна медицина» для лікарів, які закінчили інтернатуру (цикл спеціалізації) за однією з лікарських спеціальностей, крім спеціальностей терапія, педіатрія, а також спеціальностей стоматологічного, медико-профілактичного, медико-лабораторного, медико-психологічного профілю. Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна.
22 червня 2026 року. – 45 стор.

Керівник програми:

ЗЛАТКІНА Віра Владиславівна, доктор медичних наук, професор, професор ЗВО кафедри внутрішньої медицини, ультразвукової та променевої діагностики ІІ медичного факультету.

Розробники програми:

НЕСЕН Андрій Олексійович, доктор медичних наук, професор, професор ЗВО кафедри внутрішньої медицини, ультразвукової та променевої діагностики ІІ медичного факультету;

БРИНЗА Марія Сергіївна, кандидат медичних наук, доцент, доцент кафедри внутрішньої медицини, ультразвукової та променевої діагностики ІІ медичного факультету;

БІЛА Наталія Володимирівна, кандидат медичних наук, доцент, доцент ЗВО кафедри внутрішньої медицини, ультразвукової та променевої діагностики ІІ медичного факультету;

КОЛОМИЦЕВА Ірина Миколаївна, кандидат медичних наук, асистент кафедри внутрішньої медицини, ультразвукової та променевої діагностики ІІ медичного факультету;

ШОКАЛО Ірина Володимирівна, асистент кафедри внутрішньої медицини, ультразвукової та променевої діагностики ІІ медичного факультету;

САПРИЧОВА Лариса Володимирівна, асистент кафедри внутрішньої медицини, ультразвукової та променевої діагностики ІІ медичного факультету.

Програму циклу вторинної лікарської спеціалізації за спеціальністю «Загальна практика - сімейна медицина» для лікарів, які закінчили інтернатуру (цикл спеціалізації) за однією з лікарських спеціальностей, крім спеціальностей терапія, педіатрія, а також спеціальностей стоматологічного, медико-профілактичного, медико-лабораторного, медико-психологічного профілю, розглянуто та затверджено на засіданні методичної комісії ІІ медичного факультету, протокол № 11 від 15.06.2026 р.

Програму циклу вторинної лікарської спеціалізації за спеціальністю «Загальна практика - сімейна медицина» для лікарів, які закінчили інтернатуру (цикл спеціалізації) за однією з лікарських спеціальностей, крім спеціальностей терапія, педіатрія, а також спеціальностей стоматологічного, медико-профілактичного, медико-лабораторного, медико-психологічного профілю, розглянуто та затверджено на засіданні Вченої ради ІІ медичного факультету, протокол № 12 від 17.06.2026 р.

Програму циклу вторинної лікарської спеціалізації за спеціальністю «Загальна практика - сімейна медицина» для лікарів, які закінчили інтернатуру (цикл спеціалізації) за однією з лікарських спеціальностей, крім спеціальностей терапія, педіатрія, а також спеціальностей стоматологічного, медико-профілактичного, медико-лабораторного, медико-психологічного профілю, розглянуто та затверджено на засіданні Вченої ради Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, протокол № ... від 26.06.2026 р.

Термін дії програми циклу вторинної лікарської спеціалізації за спеціальністю «Загальна практика - сімейна медицина» для лікарів, які закінчили інтернатуру (цикл спеціалізації) за однією з лікарських спеціальностей, крім спеціальностей терапія, педіатрія, а також спеціальностей стоматологічного, медико-профілактичного, медико-лабораторного, медико-психологічного профілю, – **5 років** з моменту затвердження Вченою радою Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

ПЕРЕДМОВА

Безперервний професійний розвиток працівників сфери охорони здоров'я (далі – **безперервний професійний розвиток, БПР**) – безперервний процес навчання та вдосконалення професійних компетентностей працівників сфери охорони здоров'я, що дає їм змогу підтримувати або підвищувати рівень професійної діяльності відповідно до потреб сфери охорони здоров'я.

Працівники сфери охорони здоров'я зобов'язані здійснювати БПР після:

- ✓ отримання документа про вищу освіту за спеціальностями 221 «Стоматологія», 222 «Медицина», 224 «Технології медичної діагностики та лікування», 225 «Медична психологія», 228 «Педіатрія» галузі знань 22 «Охорона здоров'я» та сертифікату лікаря-спеціаліста;
- ✓ отримання документу про вищу освіту за спеціальностями 223 «Медсестринство», 224 «Технології медичної діагностики та лікування», 227 «Терапія та реабілітація», 229 «Громадське здоров'я» галузі знань 22 «Охорона здоров'я»;
- ✓ отримання документу про вищу освіту за спеціальністю 226 «Фармація, промислова фармація» галузі знань 22 «Охорона здоров'я» та сертифікату фармацевта / провізора-спеціаліста;
- ✓ отримання документа про вищу освіту, проходження післядипломної спеціалізації та отримання сертифікату спеціаліста за спеціальностями згідно з номенклатурою спеціальностей, затвердженою Міністерством охорони здоров'я України (далі – МОЗ);
- ✓ отримання документу про вищу освіту за спеціальностями згідно з номенклатурою спеціальностей, затвердженою МОЗ;
- ✓ отримання документа про фахову передвищу освіту за спеціальностями 221 «Стоматологія», 222 «Медицина», 223 «Медсестринство», 224 «Технології медичної діагностики та лікування», 226 «Фармація, промислова фармація» галузі знань 22 «Охорона здоров'я».

Провайдером заходів БПР є **Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна** (далі – Університет), а безпосередню координацію роботи у сфері післядипломної медичної освіти та БПР працівників сфери охорони здоров'я на II медичному факультеті здійснює **Центр післядипломної медичної освіти** (далі – ЦПМО), який керується у своїй діяльності наступними **нормативно-правовими актами**:

- ✓ [Положення про систему безперервного професійного розвитку працівників сфери охорони здоров'я](#), затверджене постановою Кабінету міністрів України «Про затвердження Положення про систему безперервного професійного розвитку працівників сфери охорони здоров'я» від 14.07.2021 р. № 725;
- ✓ [Порядок проведення атестації працівників сфери охорони здоров'я](#), затверджений наказом Міністерства охорони здоров'я України від 16.04.2025 р. № 650;
- ✓ [Перелік циклів спеціалізації та тематичного удосконалення за лікарськими та фармацевтичними \(провізорськими\) спеціальностями](#), затверджений наказом Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Переліку циклів спеціалізації та тематичного удосконалення за лікарськими та фармацевтичними (провізорськими) спеціальностями» від 25.07.2023 р. № 1347;
- ✓ [Перелік циклів спеціалізації та тематичного удосконалення за спеціальностями професіоналів у галузі охорони здоров'я у закладах охорони здоров'я та професіоналів з вищою немедичною освітою](#), затверджений наказом Міністерства охорони здоров'я України від 23.01.2024 р. № 112;
- ✓ [Порядком проведення атестації лікарів](#), затвердженим наказом Міністерства охорони здоров'я України від 18.08.2021 р. № 1752 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 13.10.2021 р. за № 1338/36960;

- ✓ [Технічного регламенту роботи системи](#), затвердженого наказом Державної організації «Центр тестування професійної компетентності фахівців з вищою освітою напрямів підготовки «Медицина» і «Фармація» при Міністерстві охорони здоров'я України» від 08.06.2022 р. № 01-03/14 та погодженого листом Міністерства охорони здоров'я України від 07.06.2022 р. № 22-04/12786/2-22;
- ✓ [Випуску 78 «Охорона здоров'я» Довідника кваліфікаційних характеристик професій](#), затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 29.03.2002 р. № 117, та вимог [професійних стандартів](#) працівників сфери охорони здоров'я (за наявності);
- ✓ низкою інших нормативно-правових документів ([Закон України про освіту](#); [Закон України про вищу освіту](#); [Закон України про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення](#); [Основи законодавства України про охорону здоров'я](#); [Закон України про систему громадського здоров'я](#); Порядок підготовки та підвищення кваліфікації осіб, які зобов'язані надавати домедичну допомогу, затверджений [постановою Кабінету міністрів України від 21.11.2012 р. № 1115](#); Положення про навчально-тренувальний відділ (центр) підготовки з надання медичної допомоги в екстремальних ситуаціях, затверджене [наказом Міністерства охорони здоров'я України від 02.03.2009 р. № 132](#); Стратегія людського розвитку, затверджена [Указом Президента України від 02.06.2021 р. № 225/2021](#) тощо);
- ✓ План освітніх заходів у сфері післядипломної медичної освіти та безперервного професійного розвитку працівників сфери охорони здоров'я, Статут, Положення про організацію освітнього процесу, Перелік платних освітніх та інших послуг, Стратегія розвитку, Правила внутрішнього розпорядку та інших регламентуючих документів Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Цикли вторинної лікарської спеціалізації / стажування проводяться з метою присвоєння / підтвердження звання лікаря-спеціаліста за результатами атестації слухачів освітнього заходу на визначення рівня знань та практичних навичок. **Присвоєння звання лікаря-спеціаліста** відповідної лікарської спеціальності проводиться слухачу циклу спеціалізації, який вперше отримує цю спеціальність. **Підтвердження звання лікаря-спеціаліста** проводиться для лікарів, які вже мають цю лікарську спеціальність, але не працювали за нею більше 3-х років поспіль або з перервами. Цикли вторинної лікарської спеціалізації проводяться для відновлення права на професійну діяльність працівників сфери охорони здоров'я, які **своєчасно не пройшли атестацію або яким відмовлено в атестації** на присвоєння чи підтвердження професійної кваліфікації / рівня професійної кваліфікації за відповідною спеціальністю.

Лікарі, які своєчасно не пройшли атестацію на кваліфікаційну категорію, або яким відмовлено в атестації на присвоєння або підтвердження кваліфікаційної категорії, не можуть займатися лікарською діяльністю за цією спеціальністю без попереднього проходження **стажування**. Процедури направлення, зарахування, навчання та атестації лікарів, які проходять стажування, регламентовано Порядком проведення атестації лікарів, затвердженим наказом Міністерства охорони здоров'я України від 18.08.2021 р. № 1752 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 13.10.2021 р. за № 1338/36960.

Зарахування на цикли вторинної лікарської спеціалізації та стажування проводиться наказом по університету на підставі заяви особи, яка бажає навчатися на циклі спеціалізації / стажуванні. До зарахування особи, які бажають зарахуватися на цикл, мають надати повний перелік документів, укласти договір про надання платної освітньої послуги, заповнити **електронну особову картку слухача** (створюється фахівцями Центру на платформі Google), яка містить наступні дані:

- ✓ назва циклу;
- ✓ прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності), дату народження слухача;
- ✓ найменування закладу вищої освіти, рік його закінчення, спеціальність;

- ✓ відомості про диплом, дата та номер диплому, дата видачі;
- ✓ посада та місце працевлаштування, населений пункт, область;
- ✓ науковий ступінь, вчене звання (за наявності).

Тривалість циклів вторинної лікарської спеціалізації регламентується [Переліком циклів спеціалізації та тематичного удосконалення за лікарськими та фармацевтичними \(провізорськими\) спеціальностями](#), затвердженим наказом Міністерства охорони здоров'я України від 25.07.2023 р. № 1347. Для вступників на цикли вторинної лікарської спеціалізації, яким заплановано присвоєння звання лікаря-спеціаліста, для деяких циклів спеціалізації діють обмеження у розрізі наявної на час зарахування лікарської спеціальності, а для кожного циклу вторинної лікарської спеціалізації вище згаданим наказом регламентований можливий **контингент вступників**. **Тривалість стажування** встановлюється рішенням комісії з тестування, яке проводиться не пізніше ніж за 14 днів до початку стажування, при закладі вищої освіти та становить від 1 до 6 місяців.

Навчання на циклах вторинної лікарської спеціалізації / стажування проводиться **в очній, дистанційній та/або змішаній формі** за умови забезпечення опанування слухачами повного переліку теоретичних знань та практичних навичок, передбачених сертифікатною освітньою програмою, та передбачає теоретичну підготовку та відпрацювання практичних навичок.

Атестацію на визначення рівня знань та практичних навичок проводить **атестаційна комісія** у складі з трьох досвідчених науково-педагогічних працівників відповідної Каразінської школи післядипломної медичної освіти. **Склад комісії** затверджується на початку циклу наказом по університету. За результатами атестації лікар отримує **сертифікат**, форма якого затверджена додатком 2 до [Порядку проведення атестації працівників сфери охорони здоров'я](#), затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 16.04.2025 р. № 650.

За проходження циклів спеціалізації / стажування слухачам **нараховується 30 балів БПР за 1 місяць** навчання, але не більше мінімальної кількості балів, яка має бути підтверджена за річний період.

Не менше ніж за 5 днів до засідання атестаційної комісії слухач циклу вторинної лікарської спеціалізації / стажування подає комісії **наступні документи**:

- ✓ заява;
- ✓ атестаційний листок за формою, встановленою додатком 3 до [Порядку проведення атестації працівників сфери охорони здоров'я](#), затвердженому наказом Міністерства охорони здоров'я України від 16.04.2025 р. № 650;
- ✓ копії диплому, сертифікату (-ів) лікаря-спеціаліста, свідоцтва (-в) про присвоєння кваліфікаційної категорії.

Рішенням атестаційної комісії у разі достатнього рівню володіння теоретичними знаннями та практичними навичками за спеціальністю циклу / стажування лікарю **присвоюється або підтверджується** звання лікаря-спеціаліста. У разі недостатнього рівню підготовки, наявності такого рівню володіння сучасними методами профілактики, діагностики, лікування і реабілітації, що може призвести до погіршення стану пацієнта або його смерті, рішенням комісії лікарю **відмовляють у присвоєнні / підтвердженні** звання лікаря-спеціаліста (в такому разі у відповідь на запит лікар отримує довідку про те, що прослухав цикл спеціалізації / стажування, але не був атестований). **Протокол атестації** затверджується наказом по університету в 10-денний термін.

Цикли спеціалізації для професіоналів у галузі охорони здоров'я та для професіоналів з вищою немедичною освітою, які працюють в системі охорони здоров'я, проводяться з метою присвоєння або підтвердження звання спеціаліста. Процедура провадження циклів регламентується [Порядком проведення атестації працівників сфери охорони здоров'я](#), затвердженому наказом Міністерства охорони здоров'я України від 16.04.2025 р. № 650, а перелік спеціальностей професіоналів з вищою немедичною освітою, які працюють в сфері охорони здоров'я, тривалість циклів спеціалізації та вимоги до контингенту слухачів встановлюються [Переліком циклів спеціалізації та тематичного удосконалення за спеціальностями професіоналів у галузі охорони здоров'я у закладах охорони здоров'я та професіоналів з вищою немедичною освітою](#), затвердженим наказом Міністерства охорони здоров'я України від 23.01.2024 р. № 112.

Зарахування на цикли спеціалізації / стажування проводиться наказом по університету. До зарахування **особи, які бажають зарахуватися на цикл / стажування, мають надати** повний перелік документів, укласти договір про надання платної освітньої послуги, заповнити **електронну особову картку слухача** (створюється фахівцями Центру на платформі Google), яка містить наступні дані:

- ✓ назва циклу;
- ✓ прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності), дату народження слухача;
- ✓ найменування закладу вищої освіти, рік його закінчення, спеціальність;
- ✓ відомості про диплом, дата та номер диплому, дата видачі;
- ✓ посада та місце працевлаштування, населений пункт, область;
- ✓ науковий ступінь, вчене звання (за наявності).

Навчання на циклах спеціалізації / стажуванні проводиться **в очній, дистанційній та/або змішаній формі** за умови забезпечення опанування слухачами повного переліку теоретичних знань та практичних навичок, передбачених програмою циклу / стажування, та передбачає теоретичну підготовку та відпрацювання практичних навичок.

Атестацію на визначення рівня знань та практичних навичок проводить **атестаційна комісія** у складі з трьох досвідчених науково-педагогічних працівників відповідної Каразінської школи післядипломної медичної освіти. **Склад комісії** затверджується на початку циклу / стажування наказом по університету. За результатами атестації слухач отримує **сертифікат**, форма якого затверджена додатком 2 до [Порядку проведення атестації працівників сфери охорони здоров'я](#), затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 16.04.2025 р. № 650.

За проходження циклів спеціалізації / стажування слухачам **нараховується 30 балів БПР за 1 місяць** навчання, але не більше мінімальної кількості балів, яка має бути підтверджена за річний період.

Не менше ніж за 5 днів до засідання атестаційної комісії слухач циклу спеціалізації / стажування подає комісії **наступні документи**:

- ✓ заява;
- ✓ атестаційний листок за формою, встановленою додатком 3 до [Порядку проведення атестації працівників сфери охорони здоров'я](#), затвердженому наказом Міністерства охорони здоров'я України від 16.04.2025 р. № 650;
- ✓ копія диплому.

Рішенням атестаційної комісії у разі достатнього рівню володіння теоретичними знаннями та практичними навичками за спеціальністю циклу / стажування слухачу **присвоюється або підтверджується** звання спеціаліста. У разі недостатнього рівню

підготовки, рішенням комісії лікарю **відмовляють у присвоєнні / підтвердженні** звання спеціаліста (в такому разі у відповідь на запит слухач отримує довідку про те, що прослухав цикл спеціалізації / стажування, але не був атестований). **Протокол атестації** затверджується наказом по університету в 10-денний термін.

Програми циклів спеціалізації / стажування повинні відповідати принципам доказової медицини, галузевим стандартам у сфері охорони здоров'я та вимогам до кваліфікаційних характеристик працівників охорони здоров'я. Програма включає:

- ✓ опис цільової аудиторії;
- ✓ мету заходу;
- ✓ перелік компетентностей, що набуваються або вдосконалюються;
- ✓ опис структури заходу та загальний обсяг навчального навантаження;
- ✓ форми і методи організації та проведення заходу;
- ✓ матеріально-технічне забезпечення заходу;
- ✓ форми підсумкового контролю.

Програми розробляються кафедрами ІІ медичного факультету та/або Каразінськими школами післядипломної освіти та затверджуються на період дії програми у встановленому порядку.

Обсяг навчальної роботи для циклів спеціалізації встановлюється із розрахунку 6 академічних годин на день аудиторної роботи (66,7%) та 3 академічних години на день самостійної роботи (33,3%), що при 5-денному навчальному тижні складає (5 днів на тиждень по 6 годин – 30 годин; 4 тижні в місяці по 30 годин – 120 годин на місяць):

Тривалість заходу	Академічні години			Кількість кредитів ECTS
	Аудиторні	Самостійна робота	Загалом	
1 місяць	120	60	180	6,0
2 місяці	240	120	360	12,0
3 місяці	360	180	540	18,0
4 місяці	480	240	720	24,0
5 місяців	600	300	900	30,0
6 місяців	720	360	1080	36,0
9 місяців	1080	540	1620	54,0

Навчальна робота під час циклів спеціалізації / стажування реалізується Каразінськими школами післядипломної медичної освіти у вигляді наступних **форм навчальної діяльності**:

- ✓ **лекційні заняття** є основною формою проведення навчальних занять, призначених для засвоєння теоретичного матеріалу;
- ✓ **практичні заняття** є формою навчального заняття, при якій викладач організує детальний розгляд здобувачами освіти окремих теоретичних положень та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно сформульованих завдань з використанням симуляційних технологій навчання, технологій «віртуальний пацієнт» та роботи в умовах, максимально наближених до реальної клінічної практики, включаючи проведення вхідного контролю знань, вмінь та навичок, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю здобувачів освіти, розв'язування завдань з їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання;
- ✓ **семінарські заняття** є формою навчального заняття, при якій викладач організує дискусію навколо попередньо визначених тем, до котрих здобувачі освіти готують тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань (рефератів), а викладач оцінює підготовлені виступи, активність у дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо;
- ✓ **тренінг** – активна, групова форма навчання, спрямована на розвиток певних навичок, знань, умінь та компетенцій, який відрізняється від традиційних методів навчання, таких як лекції,

орієнтацією на практичну діяльність, взаємодію учасників та рефлексію. В ході тренінгу слухачі в невеликих групах активно долучаються до процесу навчання, основна увага приділяється обміну досвідом, взаємонавчанню, розвитку конкретних навичок з використанням інтерактивних методів навчання (рольові ігри, дискусії, дебати, мозкові штурми, робота в групах тощо) на тлі зворотного зв'язку від викладача заходу;

- ✓ **дискусії** – це діалоговий процес обміну думками, аргументами та позиціями з певної проблеми, що сприяє активізації пізнавальної діяльності, розвитку критичного мислення, навичок аргументації та співпраці між учасниками. Цей метод допомагає поглибити знання, виявити різні точки зору, навчитися слухати співрозмовника та відстоювати власну думку в атмосфері довіри та взаємоповаги;
- ✓ **дебати** – це інтерактивна технологія, в якій команди слухачів аргументовано доводять свою позицію (тезу) та опонують аргументам суперників, а не безпосередньо один одному; це комплексна діяльність, яка сприяє розвитку критичного мислення, логічного мислення, навичок аргументації та ораторського мистецтва, а також формує громадянські якості, відповідальність та вміння працювати в команді;
- ✓ **симуляція** – метод навчання, що передбачає створення штучного середовища, яке імітує реальні умови з метою набуття слухачами практичних навичок та знань шляхом взаємодії з цим середовищем. Симуляції можуть бути різних видів, включаючи комп'ютерні симуляції (віртуальний пацієнт, симулятор клініки та інше програмне забезпечення), ситуативне навчання (розробка сценаріїв та ситуацій, які вимагають прийняття слухачами рішень та дій, що імітують реальні умови) та навчання на основі сценаріїв (взаємодія з стандартизованими пацієнтами, симуляторами або обладнанням з метою виконання завдань, які імітують реальну професійну діяльність);
- ✓ **самостійна робота** є одним з основних засобів оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять, при цьому навчальний час, відведений для самостійної роботи, становить не менше 1/3 та не більше 2/3 загального обсягу навчального часу (вагомим компонентом підготовки лікаря-інтерна є самостійна позааудиторна робота, яка включає в тому числі роботу з періодичною науковою літературою, світовими базами медичних знань (сайти WHO, PubMed, ResearchGate та ін.), актуальними редакціями міжнародних та національних протоколів та стандартів надання медико-профілактичної допомоги тощо).

Методами організації та проведення циклів спеціалізації / стажування є:

- ✓ **метод прямих інструкцій** (direct instruction, **пояснювально-ілюстративний метод**) – структурований педагогічний підхід, в якому викладач чітко і ясно викладає матеріал, надаючи чіткі вказівки та отримує зворотній зв'язок. Цей метод передбачає систематичний підхід до навчання, де викладач керує процесом, а слухачі активно засвоюють теоретичні знання та опановують практичні навички через повторення та практику;
- ✓ **метод спроб і помилок** – форма навчання, заснована на багаторазовому повторенні дій з метою знаходження правильного рішення, при цьому слухач під наглядом і контролем викладача повторює спроби, помиляється та на основі аналізу помилок коригує свої дії, поки не досягне бажаного результату;
- ✓ **метод навчання через спостереження (навчання шляхом імітації)** – процес засвоєння теоретичного матеріалу та оволодіння практичними навичками слухачами за допомогою спостереження за викладачем та / або іншими слухачами, забезпечуючи при цьому додатковий розвиток когнітивних та соціальних якостей слухачів, та подальшим відтворенням слухачами продемонстрованих знань чи навичок;
- ✓ **ситуаційний аналіз (кейс-метод)** – інтерактивна техніка навчання, яка базується на аналізі конкретних, часто реальних, ситуацій для розвитку у слухачів навичок вирішення проблем, аналітичного мислення та прийняття рішень. Слухачі активно включаються у процес дослідження кейсу, аналізують ситуацію, виявляють проблеми, пропонують та оцінюють різні рішення;

- ✓ **лабораторний метод** – практичний метод навчання, який передбачає виконання слухачами певних завдань, дослідів або експериментів у спеціально обладнаній лабораторії з метою глибинного засвоєння теоретичного матеріалу та формування практичних навичок;
- ✓ **аналітичний метод** – процес розкладання цілого (складного) на частини (прості) для більш глибокого вивчення та розуміння кожної складової теми заходу. Метод передбачає аналіз окремих елементів, їх властивостей та взаємозв'язків із подальшим синтезом отриманих знань для цілісного сприйняття явища або поняття. Детальний аналіз частин теми заходу дозволяє слухачам виявляти взаємозалежності між простими фрагментами та формувати розуміння їх ролі у цілому;
- ✓ **синтетичний метод** – процес об'єднання невеликих фрагментів теми заходу або етапі виконання практичної навички в єдине ціле з метою формування узагальненого розуміння об'єкту вивчення та оволодіння практичною навичкою; метод часто використовується разом з аналітичним;
- ✓ **тренувальний метод** – система застосування практичних навичок шляхом цілеспрямованого, багаторазового повторення певних дій з метою досягнення автоматизації рухів або інших навчальних цілей. Тренувальні методи можуть включати вправи, імітацію, кругове тренування та інші форми, що спрямовані формування навички, удосконалення техніки та швидкості виконання тощо;
- ✓ **проблемний метод** – метод навчання, який передбачає створення умов для активної самостійної або частково самостійної пізнавальної діяльності слухачів шляхом розв'язання проблемних ситуацій. Замість прямої передачі знань, викладач створює проблемні ситуації, а слухачі самостійно або за допомогою викладача шукають шляхи їх вирішення, що сприяє глибшому розумінню матеріалу та розвитку фахового мислення;
- ✓ **евристичний метод** використовується з метою поступового наближення слухачів до самостійного вирішення пізнавальних проблем, при цьому викладач розчленовує проблемне завдання на підпроблеми, а слухачі здійснюють окремі кроки пошуку їх вирішення;
- ✓ **інші методи організації та проведення заходу.**

В програмі циклу спеціалізації / стажування обов'язково планується **поточне та підсумкове оцінювання** рівню підготовки слухачів. **Поточне оцінювання** проводиться викладачами на практичних та семінарських заняттях за результатами вивчення кожної теми. Результати оцінювання вносять в журнал реєстрації результатів навчання (журнал ведеться викладачами освітнього заходу). **Підсумкове оцінювання** проводиться для слухачів, які повністю виконали навчальний план підготовки та програму циклу / стажування у вигляді **атестації на визначення рівня знань та вмінь** з присвоєнням звання лікаря-спеціаліста / спеціаліста. Атестація на визначення рівня знань та вмінь слухачів циклів спеціалізації / стажування проводиться у вигляді **іспиту з оволодіння практичними навичками** (виконання щонайменше трьох пакетів практичних завдань та ситуаційних задач із залученням симуляційного обладнання, стандартизованих пацієнтів тощо) та **співбесіди із спеціальності** (білети з трьома теоретичними питаннями відповідно до програми підготовки). Результати атестації оформлюються у вигляді **відомостей**, на підставі яких фахівець Центру формує **протоколи засідання атестаційної комісії**.

В програмах циклів спеціалізації / стажування обов'язково визначається **цільова аудиторія**, яка визначається контингентом слухачів з [наказу Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Переліку циклів спеціалізації та тематичного удосконалення за лікарськими та фармацевтичними \(провізорськими\) спеціальностями»](#) від 25.07.2023 р. № 1347 для лікарів та [Переліком циклів спеціалізації та тематичного удосконалення за спеціальностями професіоналів у галузі охорони здоров'я у закладах охорони здоров'я та професіоналів з вищою немедичною освітою](#), затверджений наказом Міністерства охорони здоров'я України від 23.01.2024 р. № 112 для професіоналів у галузі охорони здоров'я / професіоналів з вищою немедичною освітою, які працюють в сфері охорони здоров'я.

Порядок реєстрації слухачів на цикли спеціалізації / стажування описаний у відповідних документах, оприлюднених на сайті ІІ медичного факультету.

АНОТАЦІЯ

Програма циклу вторинної лікарської спеціалізації за спеціальністю «Загальна практика - сімейна медицина» для лікарів, які закінчили інтернатуру (цикл спеціалізації) за однією з лікарських спеціальностей, крім спеціальностей терапія, педіатрія, а також спеціальностей стоматологічного, медико-профілактичного, медико-лабораторного, медико-психологічного профілю, призначена для лікарів, які прагнуть набути кваліфікацію лікаря загальної практики – сімейного лікаря відповідно до сучасних вимог Міністерства охорони здоров'я (МОЗ) України. Вона поєднує сучасні стандарти підготовки з практичною орієнтацією на щоденну роботу лікаря. Навчальний зміст сформовано відповідно до вимог МОЗ України та чинних кваліфікаційних характеристик лікаря загальної практики – сімейного лікаря.

Курс охоплює ключові напрями багатопрофільної клінічної практики – внутрішні хвороби, педіатрію, амбулаторну хірургію та травматологію, акушерство й гінекологію, геронтологію, інфекційні захворювання, неврологію, оториноларингологію, офтальмологію, невідкладні стани та паліативну допомогу. У центрі уваги – раннє виявлення, діагностика, лікування й профілактика поширених хвороб, довготривале ведення пацієнтів із коморбідною патологією, формування клінічного мислення й алгоритмів маршрутизації хворих. Зміст програми ґрунтується на принципах доказової медицини, сучасних міжнародних рекомендаціях і протоколах МОЗ України.

Під час навчання лікарі набувають навичок аналізу клінічних даних, побудови диференційно-діагностичних схем, оцінки факторів ризику, інтерпретації результатів лабораторних і візуалізаційних досліджень, а також проведення скринінгових програм і вакцинації. Значну частину курсу відведено інтерактивним формам роботи – симуляційним тренінгам (відпрацюванню практичних навичок і маніпуляцій), міждисциплінарним обговоренням і клінічним розбором складних кейсів.

Практичний етап програми передбачає стажування у базових клініках та амбулаторіях сімейної медицини, роботу з реальними клінічними ситуаціями та використання моделей цифрової медицини. Слухачі мають змогу відпрацьовувати діагностичні, лікувальні та комунікативні навички (зокрема, консультування сімей), брати участь у прийнятті рішень разом із наставниками. Такий комплексний підхід забезпечує формування цілісного професійного мислення, впевненості у власних клінічних діях і готовності ефективно працювати на первинній ланці за сучасними стандартами медичної допомоги.

ОПИС ПРОГРАМИ

Загальна інформація	
Офіційна назва програми	Програма циклу вторинної лікарської спеціалізації за спеціальністю «Загальна практика - сімейна медицина» для лікарів, які закінчили інтернатуру (цикл спеціалізації) за однією з лікарських спеціальностей, крім спеціальностей терапія, педіатрія, а також спеціальностей стоматологічного, медико-профілактичного, медико-лабораторного, медико-психологічного профілю
Структурний підрозділ	ІІ медичний факультет, Центр післядипломної медичної освіти, кафедра внутрішньої медицини, ультразвукової та променевої діагностики

Обсяг програми	6-місячний захід: аудиторна робота – 720 академічних годин; самостійна робота – 360 академічних годин; загалом – 1080 академічних годин, 36,0 кредитів ECTS;	
Мова викладання	Українська	
Передумови навчання	Надання особою регламентованого переліку документів для реєстрації на освітній захід, укладання договору про надання освітньої послуги, відповідність рівню освіти та спеціальності цільовій аудиторії заходу, наявність первинної або вторинної лікарської спеціалізації відповідно до вимог до контингенту слухачів, встановленим Переліком циклів спеціалізації та тематичного удосконалення за лікарськими та фармацевтичними (провізорськими) спеціальностями, затвердженими наказом Міністерства охорони здоров'я України від 25.07.2023 р. № 1347 чи Переліком циклів спеціалізації та тематичного удосконалення за спеціальностями професіоналів у галузі охорони здоров'я у закладах охорони здоров'я та професіоналів з вищою немедичною освітою, затверджений наказом Міністерства охорони здоров'я України від 23.01.2024 р. № 112	
Мінімальна та максимальна кількість слухачів в групі	8-15 слухачів	
Форми навчання	Інституційна очна (денна або вечірня) форма навчання з обов'язковою особистою присутністю слухачів на місці проведення заходу; дистанційна з участю слухачів в режимі реального часу; змішана форма навчання (очна та дистанційна)	
Оцінка результатів навчання	Поточний контроль результатів навчання; атестація на визначення рівню знань та вмінь за результатами співбесіди за спеціальністю та іспиту з оволодіння практичними навичками з присвоєнням / підтвердженням звання лікаря-спеціаліста або спеціаліста	
Інтернет-адреса місця постійного розміщення сертифікатної освітньої програми	Офіційний веб-сайт ІІ медичного факультету	
Мета програми		
Підвищення рівню фахової компетентності, теоретичної підготовки та оволодіння практичними навичками слухачами освітнього заходу з метою набуття ними кваліфікації спеціаліста за спеціальністю освітнього заходу з виконанням вимог до кваліфікаційних характеристик відповідної професії відповідно до Довідника кваліфікаційних характеристик професій. Випуск 78. Охорона здоров'я, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 29.03.2022 р. № 117 та відповідно до вимог професійних стандартів (у разі наявності)		
Загальні компетентності (ЗК), що вдосконалюються та/або набуваються:		
ЗК1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	
ЗК2	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями	
ЗК3	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях	
ЗК4	Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності	

ЗК5	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації
ЗК6	Здатність приймати обґрунтовані рішення
ЗК7	Здатність працювати в команді
ЗК8	Здатність до міжособистісної взаємодії
ЗК9	Здатність спілкуватись іноземною мовою
ЗК10	Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології
ЗК11	Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел
ЗК12	Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків
ЗК13	Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем
ЗК14	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні
ЗК15	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя
Фахові компетентності (ФК), що вдосконалюються та/або набуваються:	
ФК1	Здатність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані
ФК2	Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів
ФК3	Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання
ФК4	Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку при лікуванні та профілактиці захворювань
ФК5	Здатність до визначення характеру харчування при лікуванні та профілактиці захворювань
ФК6	Здатність до визначення принципів та характеру лікування та профілактики захворювань
ФК7	Здатність до діагностування невідкладних станів
ФК8	Здатність до визначення тактики та надання екстреної медичної допомоги
ФК9	Здатність до проведення лікувально-евакуаційних заходів
ФК10	Здатність до виконання медичних маніпуляцій
ФК11	Здатність розв'язувати медичні проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності
ФК12	Здатність до визначення тактики ведення фізіологічної вагітності, фізіологічних пологів та післяпологового періоду. Навички консультування з питань планування сім'ї та підбору метода контрацепції

ФК13	Здатність до проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів
ФК14	Здатність до планування і проведення профілактичних та протиепідемічних заходів щодо інфекційних хвороб
ФК15	Здатність до проведення експертизи працездатності
ФК16	Здатність до ведення медичної документації, в тому числі електронних форм
ФК17	Здатність до оцінювання впливу навколишнього середовища, соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції
ФК18	Здатність до проведення аналізу діяльності лікаря, підрозділу, закладу охорони здоров'я, забезпечення якості медичної допомоги і підвищення ефективності використання медичних ресурсів
ФК19	Здатність до організації та інтеграції надання медичної допомоги населенню та проведення маркетингу медичних послуг
ФК20	Здатність до проведення епідеміологічних та медико-статистичних досліджень здоров'я населення; обробки соціальної, економічної та медичної інформації
ФК21	Зрозуміло і неоднозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються
ФК22	Здатність управляти робочими процесами у сфері охорони здоров'я, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів
ФК23	Здатність розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері охорони здоров'я
ФК24	Дотримання етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами
ФК25	Дотримання професійної та академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів
ФК26	Здатність здійснювати наукову та/або науково-педагогічну діяльність у сфері охорони здоров'я
Результати навчання (РН):	
РН1	Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності
РН2	Розуміння та знання фундаментальних і клінічних біомедичних наук, на рівні достатньому для вирішення професійних задач у сфері охорони здоров'я
РН3	Спеціалізовані концептуальні знання, що включають наукові здобутки у сфері охорони здоров'я і є основою для проведення досліджень, критичне осмислення проблем у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем
РН4	Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми; за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання

	про людину, її органи та системи, встановлювати попередній клінічний діагноз захворювання
PH5	Збирати скарги, анамнез життя та захворювання, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів та систем організму, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу, враховуючи вік пацієнта
PH6	Встановлювати остаточний клінічний діагноз шляхом прийняття обґрунтованого рішення та аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних даних клінічного, додаткового обстеження, проведення диференційної діагностики, дотримуючись відповідних етичних і юридичних норм, під контролем лікаря-керівника в умовах закладу охорони здоров'я
PH7	Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, функціональні та/або інструментальні), пацієнтів із захворюваннями органів і систем організму для проведення диференційної діагностики захворювань
PH8	Визначити головний клінічний синдром або чим обумовлена тяжкість стану потерпілого/постраждалого шляхом прийняття обґрунтованого рішення та оцінки стану людини за будь-яких обставин (в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами) у т.ч. в умовах надзвичайної ситуації та бойових дій, в польових умовах, в умовах нестачі інформації та обмеженого часу
PH9	Визначати характер та принципи лікування хворих (консервативне, оперативне) із захворюваннями, враховуючи вік пацієнта, в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами та на етапах медичної евакуації, в т.ч. у польових умовах, на підставі попереднього клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами, у разі необхідності розширення стандартної схеми вміння обґрунтувати персоніфіковані рекомендації під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи
PH10	Визначати необхідний режим праці, відпочинку та харчування на підставі заключного клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами
PH11	Визначати підхід, план та тактику ведення фізіологічної вагітності, фізіологічних пологів та післяпологового періоду шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами
PH12	Проводити оцінку загального стану новонародженої дитини шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм
PH13	Проводити оцінку та моніторинг розвитку дитини, надавати рекомендації з вигодовування та особливостей харчування залежно від віку, організовувати проведення профілактичних щеплень за календарем

PH14	Визначати тактику та надавати екстрену медичної допомоги при невідкладних станах в умовах обмеженого часу згідно з існуючими клінічними протоколами та стандартами лікування
PH15	Організовувати надання медичної допомоги та лікувально-евакуаційних заходів населенню та військовослужбовцям в умовах надзвичайних ситуації та бойових дій, в т.ч. у польових умовах
PH16	Формувати раціональні медичні маршрути пацієнтів; організовувати взаємодію з колегами в своєму та інших закладах, організаціях та установах; застосовувати інструменти просування медичних послуг на ринку, на підставі аналізу потреб населення, в умовах функціонування закладу охорони здоров'я, його підрозділу, в конкурентному середовищі
PH17	Виконувати медичні маніпуляції в умовах лікувального закладу, вдома або на виробництві на підставі попереднього клінічного діагнозу та/або показників стану пацієнта шляхом прийняття обґрунтованого рішення, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм
PH18	Визначати стан функціонування та обмежень життєдіяльності особи та тривалість непрацездатності з оформленням відповідних документів, в умовах закладу охорони здоров'я на підставі даних про захворювання та його перебіг, особливості професійної діяльності людини, тощо. Вести медичну документацію щодо пацієнта та контингенту населення на підставі нормативних документів
PH19	Планувати та втілювати систему протиепідемічних та профілактичних заходів, щодо виникнення та розповсюдження захворювань серед населення
PH20	Аналізувати епідеміологічний стан та проводити заходи масової й індивідуальної, загальної та локальної профілактики інфекційних захворювань
PH21	Відшуковувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних інших джерелах, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію
PH22	Застосовувати сучасні цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення, статистичні методи аналізу даних для розв'язання складних задач охорони здоров'я
PH23	Оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я людини для оцінки стану захворюваності населення
PH24	Організовувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності
PH25	Зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефаківців
PH26	Управляти робочими процесами у сфері охорони здоров'я, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів, організовувати роботу та професійний розвиток персоналу з урахуванням набутих навиків ефективної роботи в команді, позицій лідерства, належної якості, доступності і справедливості, забезпечення надання інтегрованої медичної допомоги

PH27	Вільно спілкуватися державною та англійською мовою, як усно так і письмово для обговорення професійної діяльності, досліджень та проектів
PH28	Приймати ефективні рішення з проблем охорони здоров'я, оцінювати потрібні ресурси, враховувати соціальні, економічні та етичні наслідки
PH29	Планувати, організовувати та проводити заходи зі специфічної профілактики інфекційних захворювань, в тому числі згідно з Національним календарем профілактичних щеплень, як обов'язкових так і рекомендованих. Управляти залишками вакцин, організовувати додаткові вакцинальні кампанії, у т.ч. заходи з імунопрофілактики
Особливості програми	
Цільова аудиторія слухачів	Для лікарів, які закінчили інтернатуру (цикл спеціалізації) за однією з лікарських спеціальностей, крім спеціальностей терапія, педіатрія, а також спеціальностей стоматологічного, медико-профілактичного, медико-лабораторного, медико-психологічного профілю
Документ про успішне виконання програми	Сертифікат лікаря-спеціаліста

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

Компоненти програми	Загальна кількість годин	Аудиторна робота		Самостійна робота
		Лекційні заняття	Практичні заняття	
Тема 1. Вступне слово. Брифінг. Особливості спеціальності	4	2	0	2
Тема 2. Нормативно-правове регулювання ПМД в Україні: взаємодія з НСЗУ, вимоги до капітаційної ставки та ліцензування медичної практики.	6	2	1	3
Тема 3. Організаційно-технічні основи цифровізації ПМД: архітектура ЕСОЗ, робота з МІС та електронні направлення.	9	0	6	3
Тема 4. Електронні сервіси з високим рівнем юридичної відповідальності: рецепти за програмою «Доступні ліки» та е-лікарняних.	9	0	6	3
Тема 5. Оптимізація сервісних процесів в амбулаторії ЗПСМ: менеджмент пацієнтотоку та інструменти lean-медицини.	9	0	6	3
Тема 6. Командна взаємодія на первинній ланці: організація роботи мультидисциплінарної команди та розподіл функцій.	9	1	5	3
Тема 7. Ефективна комунікація в практиці сімейного лікаря: Калгарі-Кембриджська модель консультування, робота з запереченнями пацієнтів та вирішення конфліктів.	9	2	4	3
Тема 8. Методологія повідомлення пацієнту несприятливих медичних прогнозів (протокол SPIKES) та психологічна підтримка родини.	9	2	4	3

Тема 9. Скринінгові програми та профілактичні огляди дорослого населення: оцінка індивідуальних кардіоваскулярних, метаболічних та онкологічних ризиків.	9	0	6	3
Тема 10. Інструменти мотиваційного інтерв'ювання для модифікації способу життя пацієнтів: відмова від тютюнопаління, корекція раціону та фізичної активності.	9	0	6	3
Тема 11. Первинна артеріальна гіпертензія: сучасні критерії діагностики, стратифікація за шкалою SCORE2 та вибір комбінованої антигіпертензивної терапії.	9	0	6	3
Тема 12. Вторинні артеріальні гіпертензії: алгоритм верифікації реноваскулярних, ендокринних та гемодинамічних патологій.	9	0	6	3
Тема 13. Курування неускладнених та ускладнених гіпертензивних кризів на догоспітальному етапі та в умовах амбулаторії.	18	2	10	6
Тема 14. Порушення ліпідного обміну: класифікація за Фредріксоном, цільові рівні ХС-ЛПНЩ та тактика тривалої статинотерапії.	9	0	6	3
Тема 15. Стабільна ішемічна хвороба серця: алгоритм діагностики хронічних коронарних синдромів, медикаментозна стратегія та визначення показань до коронарографії.	9	2	4	3
Тема 16. Хронічна серцева недостатність зі зниженою фракцією викиду: практичне застосування квадротерапії.	9	0	6	3
Тема 17. Ведення пацієнтів із фібриляцією передсердь на ПМД: стратегія контролю частоти/ритму та розрахунок доз антикоагулянтів за шкалами CHA2DS2-VASc і HAS-BLED.	9	2	4	3
Тема 18. Хронічне обструктивне захворювання легень: оцінка за шкалою CAT/mMRC, підбір інгаляційних пристроїв та менеджмент загострень.	9	0	6	3
Тема 19. Бронхіальна астма у дорослих: оцінка рівня контролю за критеріями GINA, фенотипи захворювання, сходиноква протизапальна терапія.	9	2	4	3
Тема 20. Диференційна діагностика гострих респіраторних інфекцій: грип, RSV-інфекція, COVID-19 та тактика призначення таргетних противірусних засобів.	15	2	10	3
Тема 21. Негоспітальна пневмонія на первинній ланці: оцінка тяжкості за шкалою CRB-65, вибір емпіричного антибіотика та критерії госпіталізації.	9	0	6	3
Тема 22. Гастроезофагеальна рефлюксна хвороба: ендоскопічні та позастравохідні прояви, схеми призначення ІПП та профілактика стравоходу Барретта.	9	2	4	3
Тема 23. Хронічні гастрити та дуоденіти: інвазивна та неінвазивна діагностика <i>Helicobacter pylori</i> , сучасні лінії ерадикаційної терапії.	9	0	6	3
Тема 24. Пептична виразка шлунку та дванадцятипалої кишки: тактика при виявленні «симптомів тривоги», профілактика медикаментозних гастропатій.	9	0	6	3
Тема 25. Амбулаторний супровід пацієнтів із неспецифічним виразковим колітом та хворобою Крона в період ремісії.	9	1	5	3

Тема 26. Метаболічно асоційована стеатотична хвороба печінки: рання діагностика фіброзу, немедикаментозне та патогенетичне лікування.	9	0	6	3
Тема 27. Цироз печінки на стадії компенсації та декомпенсації: амбулаторний контроль асцитичного синдрому та профілактика портальної гіпертензії.	9	2	4	3
Тема 28. Диференційна діагностика синдрому жовтяниці: паренхіматозний, механічний та гемолітичний варіанти в практиці сімейного лікаря.	9	0	6	3
Тема 29. Функціональні біліарні розлади та хронічний холецистит. Консервативний менеджмент та скринінг ускладнень жовчнокам'яної хвороби.	9	0	6	3
Тема 30. Хронічний панкреатит: курування екзокринної недостатності підшлункової залози, принципи замісної ензимотерапії за рівнем фекальної еластази.	9	0	6	3
Тема 31. Синдром мальабсорбції на первинній ланці: алгоритм діагностики целиакії, лактазної та глютенкової ентеропатій у дорослих.	9	0	6	3
Тема 32. Скринінг, фактори ризику та критерії ранньої діагностики цукрового діабету 2 типу. Організація самоконтролю глікемії пацієнтом.	9	0	6	3
Тема 33. Сучасні алгоритми пероральної цукрознижувальної терапії з урахуванням серцево-судинних та ниркових ризиків.	9	2	4	3
Тема 34. Менеджмент інсулінотерапії на первинній ланці: розрахунок доз базального інсуліну, техніка ін'єкцій, профілактика ліподистрофій.	9	2	4	3
Тема 35. Гострі метаболічні ускладнення цукрового діабету: розпізнавання та алгоритм екстреної допомоги при гіпоглікемії та кетоацидозі.	9	0	6	3
Тема 36. Синдром первинного та вторинного гіпотиреозу: лабораторний скринінг, правила розрахунку та титрації дози левотироксину.	9	2	4	3
Тема 37. Тиреотоксикоз та дифузний токсичний зоб: клінічні маски, кардіальні ускладнення, принципи амбулаторного спостереження.	9	0	6	3
Тема 38. Вузовий зоб та йододефіцитні стани: ультразвукова класифікація TI-RADS, визначення показань до ТАБ, правила сапліментзації йоду.	9	0	6	3
Тема 39. Хронічна хвороба нирок: розрахунок швидкості клубочкової фільтрації за формулою CKD-EPI, стратегія нефропротекції.	9	2	4	3
Тема 40. Гостре ураження нирок: преренальні, ренальні та постренальні фактори, рання діагностика та невідкладна тактика лікаря ПМД.	9	0	6	3
Тема 41. Неускладнені та ускладнені інфекції сечовивідних шляхів: гострий цистит, пієлонефрит, раціональна антибіотикотерапія за локальними профілями резистентності.	9	0	3	6
Тема 42. Сечокам'яна хвороба: амбулаторне курування пацієнтів, купірування гострого нападу ниркової коліки, принципи метафілактики.	18	2	10	6

Тема 43. Первинні гломерулонефрити та вторинні ураження нирок при системних захворюваннях сполучної тканини й цукровому діабеті.	9	0	6	3
Тема 44. Спадкові та вроджені аномалії сечовидільної системи (полікістоз нирок, подвоєння мисок): тактика довготривалого моніторингу пацієнта.	9	0	6	3
Тема 45. Анемічний синдром у дорослих: диференціальна діагностика залізодефіцитних, В12-дефіцитних та анемії хронічних захворювань.	9	0	6	3
Тема 46. Дегенеративні захворювання суглобів: остеоартрит. Оцінка за шкалами WOMAC, сходинова фармакотерапія та модифікація суглобового навантаження.	9	0	6	3
Тема 47. Подагричний артрит: діагностика гострого нападу, медикаментозне курування загострення та довготривала уратознижувальна терапія.	9	2	4	3
Тема 48. Остеопороз в амбулаторній практиці: оцінка ризику переломів за системою FRAX, лабораторні маркери кісткового обміну, профілактика падінь	9	2	4	3
Тема 49. Антенатальний догляд: перший візит вагітної, збір анамнезу, розрахунок терміну пологів, визначення факторів перинатального ризику.	9	2	4	3
Тема 50. Лабораторний та інструментальний моніторинг вагітних у другому та третьому триместрах, правила заповнення індивідуальної карти.	9	2	4	3
Тема 51. Екстрагенітальна патологія та вагітність: особливості перебігу та лікування серцево-судинних, ендокринних і ниркових захворювань у вагітних.	9	0	6	3
Тема 52. Сучасні аспекти планування сім'ї: критерії прийнятності методів контрацепції за класифікацією ВООЗ, прекоцепційна підготовка.	9	0	6	3
Тема 53. Інфекційно-запальні захворювання органів малого таза: вагініти, цервіцити, синдром тазового болю на етапі ПМД.	9	0	6	3
Тема 54. Клімактеричний синдром: оцінка якості життя за шкалою MRS, підбір менопаузальної гормональної та альтернативної терапії.	9	0	6	3
Тема 55. Скринінг онкогінекологічної патології: техніка виконання ПАП-тесту, рідинна цитологія, ВПЧ-тестування та клінічне обстеження молочних залоз.	9	0	6	3
Тема 56. Моніторинг розвитку здорової дитини першого року життя: оцінка антропометричних показників за центильними таблицями ВООЗ.	9	0	6	3
Тема 57. Психомоторний розвиток немовляти: скринінг затримок розвитку, оцінка безумовних рефлексів та моторних навичок.	9	2	4	3
Тема 58. Принципи раціонального вигодовування дітей: підтримка лактації, корекція гіпогалакції, правила і терміни введення прикорму.	9	0	6	3
Тема 59. Національний календар профілактичних щеплень: правила проведення планової імунізації та складання індивідуальних графіків вакцинації.	9	0	6	3

Тема 60. Рекомендована та наздоганяюча вакцинація дітей і дорослих: розширення імунного захисту та ліквідація пропусків у щепленнях.	9	0	6	3
Тема 61. Менеджмент несприятливих подій після імунізації: диференціальна діагностика між реакціями на вакцину та випадковими станами.	9	0	6	3
Тема 62. Практичне впровадження стратегії інтегрованого ведення хвороб дитячого віку на первинній ланці: оцінка загальних ознак небезпеки.	9	2	4	3
Тема 63. Гострі респіраторні патології дитячого віку: амбулаторне ведення бронхітів, гострого обструктивного ларинготрахеїту та бронхіолітів.	9	0	6	3
Тема 64. Негоспітальна пневмонія у дітей: клінічні критерії діагностики, вибір стартової антибіотикотерапії.	9	2	4	3
Тема 65. Синдром гострої діареї та блювання у дітей: шкала клінічної оцінки дегідратації, розрахунок об'єму та етапи оральної регідратації.	9	0	6	3
Тема 66. Атопічний дерматит у дітей: критерії Hanifin-Rajka, правила догляду за шкірою з використанням емолієнтів та місцева протизапальна терапія.	18	2	10	6
Тема 67. Алергічний риніт та бронхіальна астма в педіатрії: диференційна діагностика повторних епізодів візінгу, контроль симптомів.	18	2	10	6
Тема 68. Інфекційні хвороби дитячого віку з синдромом екзантеми: кір, краснуха, вітряна віспа, скарлатина, раптова екзантема.	9	0	6	3
Тема 69. Амбулаторна хірургія: гнійно-запальні ураження шкіри та м'яких тканин (фурункули, абсцеси, панарицій, врослий ніготь).	18	0	12	6
Тема 70. Синдром «гострого живота» в педіатричній та дорослій практиці: диференційна діагностика апендициту, холециститу, панкреатиту та інвагінації.	9	0	6	3
Тема 71. Хронічні захворювання судин нижніх кінцівок: варикозна хвороба, тромбофлебіт поверхневих вен, облітеруючий атеросклероз.	9	2	4	3
Тема 72. Первинна медична допомога при травмах: закриті ушкодження м'яких тканин, розтягнення зв'язок, правила іммобілізації та десмургії.	9	2	4	3
Тема 73. Менеджмент термічних та хімічних уражень: оцінка площі та глибини опіків, обмороження, правила ведення чистих та інфікованих ран.	9	0	6	3
Тема 74. Офтальмологічний скринінг на первинній ланці: синдром «червоного ока» (диференційна діагностика кон'юнктивітів, склеритів, кератитів).	9	2	4	3
Тема 75. Сторонні тіла кон'юнктиви та рогівки: техніка видалення, надання першої допомоги при хімічних та термічних опіках ока.	9	2	4	3
Тема 76. Рання діагностика хронічних судинних патологій ока: скринінг глаукоми (тонометрія), катаракти та вікової макулодистрофії.	9	2	4	3

Тема 77. Оториноларингологія в практиці ЗПСМ: гострі та хронічні середні отити, правила виконання отоскопії у дітей та дорослих.	9	0	6	3
Тема 78. Гострі та хронічні риносинусити: диференціація вірусного, післявірусного та бактеріального синуситу (критерії EPOS).	9	2	4	3
Тема 79. Гострий тонзилофарингіт: оцінка за шкалою McIsaac/Centor, доцільність використання швидких тестів на Стрептокок групи А.	9	0	6	3
Тема 80. Невідкладні стани в ЛОР-практиці: сторонні тіла вуха та носа, видалення сірчаного затору, зупинка передньої носової кровотечі.	9	0	6	3
Тема 81. Вертеброневрологія на первинній ланці: синдром неспецифічного болю в спині, радикулопатії, визначення симптомів «червоних прапорців».	9	0	6	3
Тема 82. Диференційна діагностика цефалгій: мігрень (з аурую та без), головний біль напруги, кластерний та абузусний головний біль.	9	0	6	3
Тема 83. Гострі порушення мозкового кровообігу (інсульт, ТІА): скринінг за шкалою FAST, екстрена маршрутизація, реабілітація пацієнтів у домашніх умовах.	9	0	6	3
Тема 84. Геріатрична неврологія: діагностика когнітивних порушень, скринінг деменції за шкалою MMSE/Mini-Cog, ведення пацієнтів із хворобою Альцгеймера.	9	0	6	3
Тема 85. Впровадження керівництва mhGAP на первинній ланці: розпізнавання та ведення депресивних розладів у загальносоматичній практиці.	9	0	6	3
Тема 86. Тривожні розлади, панічні атаки, фобії: методи нефармакологічної саморегуляції пацієнта та алгоритми анкіолітичної терапії.	9	0	6	3
Тема 87. Особливості діагностики та ведення пацієнтів із посттравматичним стресовим розладом та розладами адаптації в умовах ПМД.	9	0	6	3
Тема 88. Онкологічна настороженість: ранні клінічні ознаки та скринінг візуальних форм раку (шкіри, губи, ротової порожнини).	9	0	6	3
Тема 89. Алгоритми дій сімейного лікаря при підозрі на злоякісні новоутворення внутрішніх органів: стандарти онкоскринінгу та верифікація пухлин.	18	2	12	4
Тема 90. Інфекційна патологія: амбулаторне ведення пацієнтів із гострими кишковими інфекціями, харчовими токсикоінфекціями та сальмонельозом.	9	0	6	3
Тема 91. Найбільш поширені гельмінтози та протозоози у дітей та дорослих: клініка та лікування.	9	0	6	3
Тема 92. Вірусні гепатити В і С на рівні ПМД: швидкі тести, інтерпретація серологічних маркерів, моніторинг противірусної терапії.	9	0	6	3
Тема 93. ВІЛ-інфекція в практиці сімейного лікаря: добровільне консультування та тестування, призначення доконтактної та постконтактної профілактики.	6	3	0	3

Тема 94. Раннє виявлення туберкульозу на первинній ланці: використання скринінгових анкет, направлення на молекулярно-генетичні дослідження.	9	0	6	3
Тема 95. Амбулаторне лікування та медико-соціальний супровід пацієнтів із туберкульозом під контролем сімейного лікаря.	9	0	6	3
Тема 96. Дерматовенерологія в загальній практиці: диференційна діагностика екземи, псоріазу, дерматитів та грибкових уражень шкіри.	9	0	6	3
Тема 97. Синдромний підхід до діагностики та лікування інфекцій, що передаються статевим шляхом на рівні первинної медичної допомоги.	9	0	6	3
Тема 98. Організація паліативної допомоги вдома: розрахунок потреб, формування плану догляду, взаємодія з мобільними паліативними бригадами.	9	0	6	3
Тема 99. Хронічний больовий синдром у паліативних пацієнтів: триступенева схема знеболення ВООЗ, правила виписки та обліку наркотичних анальгетиків.	9	0	6	3
Тема 100. Симптоматична терапія у паліативній медицині: менеджмент задишки, нудоти, блювання, кахексії та пролежнів у ліжкових хворих.	9	0	6	3
Тема 101. Синдром гострої та хронічної затримки сечі: катетеризація сечового міхура, догляд за цистостоמוю та нефростоמוю вдома.	9	0	6	3
Тема 102. Коматозні стани невідомої етіології: алгоритм первинного обстеження пацієнта та екстрена стабілізація на догоспітальному етапі.	9	0	6	3
Тема 103. Особливості амбулаторної реабілітації пацієнтів після тривалого перебування у відділеннях інтенсивної терапії.	9	0	6	3
Тема 104. Захворювання ендокринної системи: ведення пацієнтів із хронічною недостатністю кори надниркових залоз та нецукровим діабетом.	9	0	6	3
Тема 105. Залізодефіцитні стани без анемії (латентний дефіцит заліза): критерії діагностики за рівнем феритину та насичення трансферину.	9	0	6	3
Тема 106. Рання діагностика орфанних захворювань у практиці сімейного лікаря: клінічна настороженість та маршрутизація пацієнтів.	9	0	6	3
Тема 107. Поліпрагмазія у пацієнтів похилого віку: аналіз міжлікарських взаємодій, використання критеріїв Бірса та STOPP/START для оптимізації лікування.	9	0	6	3
Тема 108. Надання первинної медичної допомоги при гострих алергічних реакціях: анафілаксія, набряк Квінке, кропив'янка. Техніка застосування автоін'єкторів адреналіну.	9	0	6	3
Тема 109. Невідкладна кардіологія на ПМД: розпізнавання гострого коронарного синдрому на ЕКГ, протокол першої допомоги (MONA/FONA).	9	0	6	3
Тема 110. Базова серцево-легенева реанімація (BLS) дорослих та дітей з використанням автоматичного зовнішнього дефібрилятора в амбулаторії.	9	0	6	3

Тема 111. Особливо небезпечні інфекції	9	0	6	3
Тема 112. Радіаційна медицина	9	0	6	3
Тема 113. Медичний супровід та соматичне здоров'я військовослужбовців на рівні ПМД: особливості курування гострих та хронічних соматичних патологій, що виникли внаслідок бойових дій; супровід під час відпусток та лікування; алгоритми взаємодії з ВЛК та військово-медичною службою.	9	0	6	3
Тема 114. Медична реабілітація та довготривалий моніторинг здоров'я ветеранів і ветеранок на первинній ланці: організація індивідуальних планів відновлення; курування пацієнтів із мультисистемними травмами, хронічним больовим синдромом та ампутаціями; медико-соціальна адаптація та сімейно-орієнтований підхід.	9	0	6	3
Тема 115. Іспит з оволодіння практичними навичками	2	0	2	0
Тема 116. Співбесіда зі спеціальності	2	0	2	0
Тема 117. Оголошення рішення атестаційної комісії. Дебрифінг. Завершення циклу вторинної лікарської спеціалізації	1	0	1	0
ВСЬОГО:	1080	69	651	360
Аудиторне навантаження – 720 академічних годин; самостійна робота слухачів – 360 академічних годин; загальний обсяг сертифікатної програми – 1080 академічних годин (36,0 кредитів ECTS)				

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Тема 1. Вступне слово. Брифінг. Особливості спеціальності

Розглядаються мета, структура, зміст та очікувані результати навчання за сертифікатною програмою. Слухачі ознайомлюються з особливостями спеціальності, професійними компетентностями лікаря загальної практики сімейної медицини, формами організації освітнього процесу та критеріями підсумкового оцінювання. Проводиться вступний брифінг щодо правил роботи, комунікації, виконання практичних завдань та проходження атестації.

Тема 2. Нормативно-правове регулювання ПМД в Україні: взаємодія з НСЗУ, вимоги до капітаційної ставки та ліцензування медичної практики.

Вивчаються чинні нормативно-правові акти України, що регламентують організацію та надання первинної медичної допомоги. Розглядаються принципи взаємодії закладів ПМД з Національною службою здоров'я України, вимоги до капітаційної ставки, укладання договорів, ведення декларацій та звітності. Аналізуються питання ліцензування медичної практики, кадрового забезпечення, матеріально-технічної бази та юридичної відповідальності лікаря.

Тема 3. Організаційно-технічні основи цифровізації ПМД: архітектура ЕСОЗ, робота з МІС та електронні направлення.

Розглядаються структура та функціональні можливості електронної системи охорони здоров'я. Вивчаються принципи роботи з медичними інформаційними системами, створення електронних медичних записів, формування електронних направлень та ведення електронної документації. Особлива увага приділяється безпеці персональних даних, юридичній значущості електронних записів і типовим помилкам у роботі з ЕСОЗ.

Тема 4. Електронні сервіси з високим рівнем юридичної відповідальності: рецепти за програмою «Доступні ліки» та е-лікарняних.

Вивчаються правила формування електронних рецептів, зокрема за програмою «Доступні ліки». Розглядаються показання, обмеження, порядок виписування, корекції та погашення електронних рецептів. Аналізуються принципи оформлення електронних листків непрацездатності, строки, підстави для їх створення та юридична відповідальність лікаря за достовірність внесеної інформації.

Тема 5. Оптимізація сервісних процесів в амбулаторії ЗПСМ: менеджмент пацієнтотоку та інструменти lean-медицини.

Розглядаються принципи організації ефективної роботи амбулаторії загальної практики сімейної медицини. Вивчаються підходи до управління пацієнтотоком, оптимізації запису на прийом, розподілу робочого часу та мінімізації черг. Аналізуються інструменти lean-медицини, спрямовані на підвищення якості сервісу, безпеки пацієнта та раціональне використання ресурсів закладу.

Тема 6. Командна взаємодія на первинній ланці: організація роботи мультидисциплінарної команди та розподіл функцій.

Вивчаються принципи командної роботи в закладі первинної медичної допомоги. Розглядаються функції лікаря, медичної сестри, адміністратора, соціального працівника та інших учасників мультидисциплінарної команди. Аналізуються моделі делегування завдань, професійної комунікації, координації допомоги пацієнтам із хронічними захворюваннями та профілактики професійного вигорання.

Тема 7. Ефективна комунікація в практиці сімейного лікаря: Калгарі-Кембриджська модель консультування, робота з запереченнями пацієнтів та вирішення конфліктів.

Розглядаються принципи пацієнт-орієнтованої комунікації в амбулаторній практиці. Вивчається Калгарі-Кембриджська модель медичного консультування, структура консультації, активне слухання, уточнення скарг та перевірка розуміння пацієнтом рекомендацій. Аналізуються методи роботи із запереченнями пацієнтів, конфліктними ситуаціями та низькою прихильністю до лікування.

Тема 8. Методологія повідомлення пацієнту несприятливих медичних прогнозів (протокол SPIKES) та психологічна підтримка родини.

Вивчаються етичні, психологічні та комунікативні аспекти повідомлення пацієнту складної медичної інформації. Розглядається протокол SPIKES як структурований підхід до повідомлення несприятливого прогнозу. Аналізуються реакції пацієнта та родини, принципи емоційної підтримки, збереження гідності пацієнта та запобігання ятрогенній психологічній травматизації.

Тема 9. Скринінгові програми та профілактичні огляди дорослого населення: оцінка індивідуальних кардіоваскулярних, метаболічних та онкологічних ризиків.

Розглядаються сучасні принципи профілактичної медицини на рівні первинної медичної допомоги. Вивчаються скринінгові програми для дорослого населення, періодичність профілактичних оглядів та критерії відбору пацієнтів. Аналізуються методи оцінки кардіоваскулярного, метаболічного та онкологічного ризику з формуванням індивідуального профілактичного плану.

Тема 10. Інструменти мотиваційного інтерв'ювання для модифікації способу життя пацієнтів: відмова від тютюнопаління, корекція раціону та фізичної активності.

Вивчаються принципи мотиваційного інтерв'ювання як методу підтримки поведінкових змін у пацієнтів. Розглядаються техніки відкритих запитань, рефлексивного слухання, підсилення мотивації та подолання амбівалентності. Аналізуються практичні підходи до консультування

щодо відмови від тютюнопаління, корекції харчування, фізичної активності та контролю маси тіла.

Тема 11. Первинна артеріальна гіпертензія: сучасні критерії діагностики, стратифікація за шкалою SCORE2 та вибір комбінованої антигіпертензивної терапії.

Розглядаються етіологія, патогенез, критерії діагностики та класифікація первинної артеріальної гіпертензії. Вивчаються правила офісного, домашнього та добового моніторингу артеріального тиску. Аналізуються принципи стратифікації серцево-судинного ризику за шкалою SCORE2, оцінки ураження органів-мішеней та вибору комбінованої антигіпертензивної терапії.

Тема 12. Вторинні артеріальні гіпертензії: алгоритм верифікації реноваскулярних, ендокринних та гемодинамічних патологій.

Вивчаються основні причини вторинних артеріальних гіпертензій, включно з реноваскулярними, ендокринними, нирковими, гемодинамічними та медикаментозними чинниками. Розглядаються клінічні ознаки, що дозволяють запідозрити симптоматичний характер гіпертензії. Аналізуються алгоритми лабораторної та інструментальної верифікації діагнозу, показання до консультації профільних спеціалістів і маршрутизації пацієнта.

Тема 13. Курування неускладнених та ускладнених гіпертензивних кризів на догоспітальному етапі та в умовах амбулаторії.

Розглядаються класифікація, клінічні варіанти та патофізіологічні механізми гіпертензивних кризів. Вивчаються критерії відмежування неускладненого кризу від станів з гострим ураженням органів-мішеней. Аналізуються алгоритми допомоги на догоспітальному етапі та в амбулаторії, вибір препаратів, швидкість зниження артеріального тиску та показання до госпіталізації.

Тема 14. Порушення ліпідного обміну: класифікація за Фредріксоном, цільові рівні ХС-ЛПНЩ та тактика тривалої статинотерапії.

Розглядаються види дисліпідемій та їхня роль у розвитку атеросклерозу і серцево-судинних ускладнень. Вивчається класифікація порушень ліпідного обміну за Фредріксоном, лабораторна діагностика та оцінка серцево-судинного ризику. Аналізуються цільові рівні ХС-ЛПНЩ, принципи тривалої статинотерапії, комбінованої гіполіпідемічної терапії та моніторингу безпеки.

Тема 15. Стабільна ішемічна хвороба серця: алгоритм діагностики хронічних коронарних синдромів, медикаментозна стратегія та визначення показань до коронарографії.

Вивчаються клінічні форми хронічних коронарних синдромів, механізми ішемії міокарда та фактори ризику прогресування захворювання. Розглядаються алгоритми діагностики з використанням ЕКГ, функціональних тестів, ехокардіографії, КТ-коронарографії та інвазивної коронарографії. Аналізуються принципи антиангінальної, антитромботичної, гіполіпідемічної терапії та показання до реваскуляризації.

Тема 16. Хронічна серцева недостатність зі зниженою фракцією викиду: практичне застосування квадротерапії.

Розглядаються патогенез, клінічні прояви, класифікація та діагностичні критерії хронічної серцевої недостатності зі зниженою фракцією викиду. Вивчаються принципи оцінки функціонального класу, ехокардіографічні показники, біомаркери та ознаки декомпенсації. Аналізується практичне застосування квадротерапії, титрація доз, моніторинг безпеки та профілактика повторних госпіталізацій.

Тема 17. Ведення пацієнтів із фібриляцією передсердь на ПМД: стратегія контролю частоти/ритму та розрахунок доз антикоагулянтів за шкалами CHA2DS2-VASc і HAS-BLED.

Вивчаються етіологія, класифікація, клінічні прояви та діагностика фібриляції передсердь у практиці лікаря ПМД. Розглядаються підходи до вибору стратегії контролю частоти або ритму та показання до направлення до кардіолога. Аналізуються шкали CHA2DS2-VASc і HAS-BLED, принципи вибору та розрахунку доз антикоагулянтів з урахуванням віку, функції нирок і маси тіла.

Тема 18. Хронічне обструктивне захворювання легень: оцінка за шкалою CAT/mMRC, підбір інгаляційних пристроїв та менеджмент загострень.

Розглядаються фактори ризику, патогенез, клінічні прояви та критерії діагностики ХОЗЛ. Вивчається оцінка симптомів за шкалами CAT і mMRC, визначення ризику загострень та коморбідних станів. Аналізуються принципи вибору інгаляційної терапії, підбору інгаляційного пристрою, навчання техніці інгаляції та ведення загострень.

Тема 19. Бронхіальна астма у дорослих: оцінка рівня контролю за критеріями GINA, фенотипи захворювання, сходинова протизапальна терапія.

Вивчаються патогенетичні механізми, клінічні фенотипи та тригери бронхіальної астми у дорослих. Розглядаються критерії діагностики, оцінка контролю симптомів і ризику загострень за критеріями GINA. Аналізуються принципи сходинової протизапальної терапії, роль інгаляційних глюкокортикостероїдів, бронхолітиків, біологічних препаратів та індивідуального плану дій пацієнта.

Тема 20. Диференційна діагностика гострих респіраторних інфекцій: грип, RSV-інфекція, COVID-19 та тактика призначення таргетних противірусних засобів.

Розглядаються клінічні особливості гострих респіраторних інфекцій у дорослих і дітей. Вивчаються диференційні ознаки грипу, RSV-інфекції, COVID-19 та інших вірусних захворювань дихальних шляхів. Аналізуються показання до лабораторного тестування, оцінка ризику тяжкого перебігу, принципи симптоматичної терапії та тактика призначення таргетних противірусних засобів.

Тема 21. Негоспітальна пневмонія на первинній ланці: оцінка тяжкості за шкалою CRB-65, вибір емпіричного антибіотика та критерії госпіталізації.

Вивчаються етіологія, патогенез, клінічні прояви та діагностичні критерії негоспітальної пневмонії. Розглядається оцінка тяжкості стану за шкалою CRB-65, визначення факторів ризику ускладнень і несприятливого перебігу. Аналізуються принципи вибору емпіричної антибактеріальної терапії, критерії госпіталізації, моніторинг ефективності лікування та профілактика ускладнень.

Тема 22. Гастроезофагеальна рефлюксна хвороба: ендоскопічні та позастравохідні прояви, схеми призначення ІПП та профілактика стравоходу Барретта.

Розглядаються механізми розвитку, типові та позастравохідні прояви гастроезофагеальної рефлюксної хвороби. Вивчаються ендоскопічні ознаки езофагіту, ускладнень та показання до додаткового обстеження. Аналізуються схеми призначення інгібіторів протонної помпи, тривалість лікування, критерії ефективності та профілактика стравоходу Барретта.

Тема 23. Хронічні гастрити та дуоденіти: інвазивна та неінвазивна діагностика Helicobacter pylori, сучасні лінії ерадикаційної терапії.

Вивчаються етіологія, патогенез, клінічні прояви та класифікація хронічних гастритів і дуоденітів. Розглядається роль Helicobacter pylori у розвитку гастродуоденальної патології.

Аналізуються інвазивні та неінвазивні методи діагностики, показання до ерадикації, сучасні лінії ерадикаційної терапії та контроль ефективності лікування.

Тема 24. Пептична виразка шлунка та дванадцятипалої кишки: тактика при виявленні «симптомів тривоги», профілактика медикаментозних гастропатій.

Розглядаються механізми формування пептичної виразки, роль *Helicobacter pylori*, НПЗП та інших факторів ризику. Вивчаються клінічні прояви, ускладнення, показання до ендоскопії та критерії «симптомів тривоги». Аналізуються принципи лікування, профілактика кровотеч і медикаментозних гастропатій у пацієнтів групи ризику.

Тема 25. Амбулаторний супровід пацієнтів із неспецифічним виразковим колітом та хворобою Крона в період ремісії.

Вивчаються основні клінічні особливості запальних захворювань кишечника, критерії ремісії та ознаки загострення. Розглядаються завдання лікаря ПМД у довготривалому супроводі пацієнтів із неспецифічним виразковим колітом і хворобою Крона. Аналізуються принципи моніторингу лабораторних показників, нутритивного статусу, прихильності до лікування та онкологічного нагляду.

Тема 26. Метаболічно асоційована стеатотична хвороба печінки: рання діагностика фіброзу, немедикаментозне та патогенетичне лікування.

Розглядаються фактори ризику, патогенез і клінічне значення метаболічно асоційованої стеатотичної хвороби печінки. Вивчаються методи раннього виявлення стеатозу та фіброзу, включно з лабораторними індексами, ультразвуковими методами й еластографією. Аналізуються принципи немедикаментозного лікування, корекції маси тіла, харчування, фізичної активності та метаболічних факторів ризику.

Тема 27. Цироз печінки на стадії компенсації та декомпенсації: амбулаторний контроль асцитичного синдрому та профілактика портальної гіпертензії.

Вивчаються етіологія, патогенез, стадії та клінічні прояви цирозу печінки. Розглядаються критерії компенсації й декомпенсації, лабораторна та інструментальна оцінка функціонального стану печінки. Аналізуються принципи амбулаторного контролю асциту, профілактики портальної гіпертензії, кровотеч, печінкової енцефалопатії та інфекційних ускладнень.

Тема 28. Диференційна діагностика синдрому жовтяниці: паренхіматозний, механічний та гемолітичний варіанти в практиці сімейного лікаря.

Розглядаються основні механізми розвитку жовтяниці та її клінічні варіанти. Вивчаються відмінності між паренхіматозною, механічною та гемолітичною жовтяницею за клінічними, лабораторними та інструментальними ознаками. Аналізуються алгоритми первинного обстеження, оцінка рівня білірубіну, печінкових ферментів, маркерів гемолізу та показання до термінової маршрутизації.

Тема 29. Функціональні біліарні розлади та хронічний холецистит. Консервативний менеджмент та скринінг ускладнень жовчнокам'яної хвороби.

Вивчаються клінічні прояви функціональних біліарних розладів, хронічного холециститу та жовчнокам'яної хвороби. Розглядаються діагностичні можливості ультразвукового дослідження, лабораторних маркерів холестазу та запалення. Аналізуються принципи консервативного менеджменту, дієтичні рекомендації, симптоматична терапія, скринінг ускладнень та показання до хірургічного лікування.

Тема 30. Хронічний панкреатит: курування екзокринної недостатності підшлункової залози, принципи замісної ензимотерапії за рівнем фекальної еластази.

Розглядаються етіологічні фактори, патогенез, клінічні прояви та ускладнення хронічного панкреатиту. Вивчаються методи діагностики, включно з лабораторними показниками, візуалізаційними методами та визначенням фекальної еластази. Аналізуються принципи замісної ензимотерапії, корекції нутритивних порушень, больового синдрому та панкреатогенного цукрового діабету.

Тема 31. Синдром мальабсорбції на первинній ланці: алгоритм діагностики целіакії, лактазної та глютенкової ентеропатій у дорослих.

Вивчаються основні причини синдрому мальабсорбції у дорослих, клінічні прояви та дефіцитні стани. Розглядаються алгоритми діагностики целіакії, лактазної недостатності, глютенкової ентеропатії та інших причин хронічної діареї. Аналізуються лабораторні, серологічні, ендоскопічні та морфологічні методи підтвердження діагнозу, принципи дієтотерапії та корекції дефіцитів.

Тема 32. Скринінг, фактори ризику та критерії ранньої діагностики цукрового діабету 2 типу. Організація самоконтролю глікемії пацієнтом.

Розглядаються фактори ризику розвитку цукрового діабету 2 типу, показання до скринінгу та критерії ранньої діагностики. Вивчаються методи оцінки глікемії натще, HbA1c, перорального глюкозотолерантного тесту та виявлення предіабету. Аналізуються принципи організації самоконтролю глікемії, навчання пацієнта користуванню глюкометром і веденню щоденника.

Тема 33. Сучасні алгоритми пероральної цукрознижувальної терапії з урахуванням серцево-судинних та ниркових ризиків.

Вивчаються основні групи пероральних цукрознижувальних препаратів, механізми їх дії, показання, протипоказання та побічні ефекти. Розглядаються сучасні алгоритми вибору терапії з урахуванням серцево-судинного ризику, хронічної хвороби нирок, ожиріння, віку та коморбідності. Аналізуються принципи індивідуалізації лікування, контролю ефективності та безпеки фармакотерапії.

Тема 34. Менеджмент інсулінотерапії на первинній ланці: розрахунок доз базального інсуліну, техніка ін'єкцій, профілактика ліподистрофій.

Розглядаються показання до призначення інсулінотерапії пацієнтам із цукровим діабетом. Вивчаються принципи старту базального інсуліну, розрахунок початкової дози, титрація залежно від показників глікемії та профілактика гіпоглікемій. Аналізуються правила техніки ін'єкцій, вибір місць введення, ротація ділянок, профілактика ліподистрофій і навчання пацієнта.

Тема 35. Гострі метаболічні ускладнення цукрового діабету: розпізнавання та алгоритм екстреної допомоги при гіпоглікемії та кетоацидозі.

Вивчаються причини, клінічні прояви та патофізіологічні механізми гострих метаболічних ускладнень цукрового діабету. Розглядаються ознаки гіпоглікемії, діабетичного кетоацидозу та гіперосмолярного стану. Аналізуються алгоритми первинної допомоги, показання до невідкладної госпіталізації, корекція водно-електролітних порушень і профілактика повторних епізодів.

Тема 36. Синдром первинного та вторинного гіпотиреозу: лабораторний скринінг, правила розрахунку та титрації дози левотироксину.

Розглядаються причини, клінічні прояви та відмінності первинного і вторинного гіпотиреозу. Вивчаються підходи до лабораторного скринінгу, інтерпретації рівнів ТТГ, вільного Т4 та тиреоїдних антитіл. Аналізуються правила призначення левотироксину, розрахунок стартової дози, титрація терапії, контроль ефективності та профілактика ятрогенного тиреотоксикозу.

Тема 37. Тиреотоксикоз та дифузний токсичний зоб: клінічні маски, кардіальні ускладнення, принципи амбулаторного спостереження.

Вивчаються причини, патогенез і клінічні прояви тиреотоксикозу, включно з дифузним токсичним зобом. Розглядаються кардіальні прояви захворювання: тахікардія, фібриляція передсердь, серцева недостатність та артеріальна гіпертензія. Аналізуються лабораторні й інструментальні методи діагностики, принципи антитиреоїдної терапії, симптоматичного лікування та амбулаторного спостереження.

Тема 38. Вузовий зоб та йододефіцитні стани: ультразвукова класифікація TI-RADS, визначення показань до ТАБ, правила сапліментації йоду.

Розглядаються причини, клінічне значення та поширеність вузового зоба і йододефіцитних станів. Вивчається роль ультразвукового дослідження щитоподібної залози, класифікація TI-RADS та оцінка ризику злоякісності вузових утворень. Аналізуються показання до тонкогोलкової аспіраційної біопсії, спостереження, хірургічного лікування та правила сапліментації йоду.

Тема 39. Хронічна хвороба нирок: розрахунок швидкості клубочкової фільтрації за формулою CKD-EPI, стратегія нефропротекції.

Вивчаються критерії діагностики, стадії та фактори прогресування хронічної хвороби нирок. Розглядається розрахунок швидкості клубочкової фільтрації за формулою CKD-EPI, оцінка альбумінурії та стратифікація ризику. Аналізуються принципи нефропротекції, контроль артеріального тиску, глікемії, протеїнурії, застосування нефропротекторних препаратів і своєчасне направлення до нефролога.

Тема 40. Гостре ураження нирок: преренальні, ренальні та постренальні фактори, рання діагностика та невідкладна тактика лікаря ПМД.

Розглядаються причини гострого ураження нирок, включно з преренальними, ренальними та постренальними факторами. Вивчаються ранні клінічні та лабораторні ознаки порушення функції нирок, оцінка діурезу, рівня креатиніну й електролітних змін. Аналізуються алгоритми первинної допомоги, припинення нефротоксичних впливів, корекція водного балансу та показання до госпіталізації.

Тема 41. Неускладнені та ускладнені інфекції сечовивідних шляхів: гострий цистит, пієлонефрит, раціональна антибіотикотерапія за локальними профілями резистентності.

Вивчаються етіологія, класифікація, клінічні прояви та діагностичні критерії інфекцій сечовивідних шляхів. Розглядаються відмінності між гострим циститом, пієлонефритом та ускладненими інфекціями. Аналізуються принципи лабораторної діагностики, бактеріологічного дослідження сечі, оцінки антибіотикорезистентності, вибору емпіричної терапії та профілактики рецидивів.

Тема 42. Сечокам'яна хвороба: амбулаторне курування пацієнтів, купірування гострого нападу ниркової коліки, принципи метафілактики.

Розглядаються фактори ризику, патогенез і клінічні прояви сечокам'яної хвороби. Вивчаються методи діагностики, включно з аналізом сечі, ультразвуковим дослідженням, рентгенологічними методами та КТ. Аналізуються алгоритми купірування ниркової коліки, показання до ургентного направлення, принципи метафілактики, корекції питного режиму, харчування та метаболічних порушень.

Тема 43. Первинні гломерулонефрити та вторинні ураження нирок при системних захворюваннях сполучної тканини й цукровому діабеті.

Вивчаються клінічні форми первинних гломерулонефритів і вторинних нефропатій. Розглядаються нефритичний, нефротичний, сечовий та гіпертензивний синдроми, їхня лабораторна характеристика і клінічне значення. Аналізуються ураження нирок при системних захворюваннях сполучної тканини, васкулітах і цукровому діабеті з акцентом на раннє виявлення протеїнурії, гематурії та зниження ШКФ.

Тема 44. Спадкові та вроджені аномалії сечовидільної системи (полікістоз нирок, подвоєння мисок): тактика довготривалого моніторингу пацієнта.

Розглядаються спадкові та вроджені аномалії сечовидільної системи, які зустрічаються в амбулаторній практиці. Вивчаються клінічні прояви полікістозу нирок, подвоєння мисок та інших аномалій розвитку. Аналізуються методи діагностики, роль УЗД, КТ, МРТ, сімейного скринінгу та принципи довготривалого моніторингу функції нирок і профілактики ускладнень.

Тема 45. Анемічний синдром у дорослих: диференціальна діагностика залізодефіцитних, В12-дефіцитних та анемій хронічних захворювань.

Вивчаються класифікація, клінічні прояви та лабораторні критерії анемічного синдрому у дорослих. Розглядаються особливості залізодефіцитної, В12-дефіцитної, фолієводефіцитної анемії та анемії хронічних захворювань. Аналізуються показники загального аналізу крові, феритину, трансферину, вітаміну В12, фолатів і маркерів запалення з формуванням диференційно-діагностичного алгоритму.

Тема 46. Дегенеративні захворювання суглобів: остеоартрит. Оцінка за шкалами WOMAC, сходинкова фармакотерапія та модифікація суглобового навантаження.

Розглядаються патогенез, фактори ризику, клінічні прояви та діагностичні критерії остеоартриту. Вивчаються методи оцінки болю, функціонального обмеження та якості життя за шкалами WOMAC. Аналізуються принципи сходинкової фармакотерапії, застосування НПЗП, місцевих засобів, фізичної терапії, контролю маси тіла та модифікації суглобового навантаження.

Тема 47. Подагричний артрит: діагностика гострого нападу, медикаментозне курування загострення та довготривала уратознижувальна терапія.

Вивчаються порушення пуринового обміну, фактори ризику та клінічні прояви подагри. Розглядаються критерії діагностики гострого подагричного артрити, роль визначення сечової кислоти, візуалізаційних методів і виявлення тофусів. Аналізуються підходи до лікування загострення та принципи довготривалої уратознижувальної терапії з досягненням цільового рівня сечової кислоти.

Тема 48. Остеопороз в амбулаторній практиці: оцінка ризику переломів за системою FRAX, лабораторні маркери кісткового обміну, профілактика падінь

Розглядаються фактори ризику остеопорозу, механізми втрати кісткової маси та наслідки низькоенергетичних переломів. Вивчаються методи оцінки ризику переломів за системою FRAX, показання до денситометрії та лабораторного обстеження. Аналізуються принципи профілактики та лікування остеопорозу, корекції дефіциту кальцію і вітаміну D, а також профілактики падінь.

Тема 49. Антенатальний догляд: перший візит вагітної, збір анамнезу, розрахунок терміну пологів, визначення факторів перинатального ризику.

Вивчаються завдання лікаря ПМД під час першого візиту вагітної. Розглядаються правила збору акушерського, соматичного, сімейного та соціального анамнезу, визначення терміну вагітності й орієнтовної дати пологів. Аналізуються фактори перинатального ризику, показання до скерування до акушера-гінеколога або профільного спеціаліста та принципи консультування вагітної.

Тема 50. Лабораторний та інструментальний моніторинг вагітних у другому та третьому триместрах, правила заповнення індивідуальної карти.

Розглядаються принципи спостереження вагітної у другому та третьому триместрах на рівні ПМД. Вивчаються обов'язкові лабораторні та інструментальні дослідження, строки їх проведення, інтерпретація результатів і виявлення відхилень. Аналізуються правила ведення індивідуальної карти вагітної, документування факторів ризику, результатів оглядів і маршрутизації при ускладненнях.

Тема 51. Екстрагенітальна патологія та вагітність: особливості перебігу та лікування серцево-судинних, ендокринних і ниркових захворювань у вагітних.

Вивчаються особливості перебігу екстрагенітальних захворювань під час вагітності. Розглядаються серцево-судинні, ендокринні та ниркові патології, що впливають на прогноз для матері й плода. Аналізуються принципи безпечного медикаментозного лікування, обмеження щодо застосування лікарських засобів, показання до консультації профільних спеціалістів і міждисциплінарного супроводу.

Тема 52. Сучасні аспекти планування сім'ї: критерії прийнятності методів контрацепції за класифікацією ВООЗ, преконцепційна підготовка.

Розглядаються принципи консультування з питань планування сім'ї та репродуктивного здоров'я. Вивчаються сучасні методи контрацепції, критерії їх прийнятності за класифікацією ВООЗ, переваги, обмеження та протипоказання. Аналізуються підходи до преконцепційної підготовки, оцінки соматичного стану, корекції факторів ризику, сапліментації фолієвої кислоти та вакцинації.

Тема 53. Інфекційно-запальні захворювання органів малого таза: вагініти, цервіцити, синдром тазового болю на етапі ПМД.

Вивчаються клінічні прояви, діагностика та первинна тактика ведення пацієнток із вагінітами, цервіцитами та запальними захворюваннями органів малого таза. Розглядаються основні збудники, фактори ризику, лабораторне підтвердження та показання до обстеження на інфекції, що передаються статевим шляхом. Аналізуються принципи синдромного ведення, лікування, профілактики рецидивів і маршрутизації до гінеколога.

Тема 54. Клімактеричний синдром: оцінка якості життя за шкалою MRS, підбір менопаузальної гормональної та альтернативної терапії.

Розглядаються патофізіологія менопаузального переходу, клінічні прояви клімактеричного синдрому та їхній вплив на якість життя. Вивчається оцінка симптомів за шкалою MRS, визначення ступеня вираженості вазомоторних, психоемоційних і уrogenітальних проявів. Аналізуються показання, протипоказання та принципи підбору менопаузальної гормональної й альтернативної терапії.

Тема 55. Скринінг онкогінекологічної патології: техніка виконання ПАП-тесту, рідинна цитологія, ВПЧ-тестування та клінічне обстеження молочних залоз.

Вивчаються сучасні підходи до раннього виявлення онкогінекологічної патології на рівні ПМД. Розглядаються показання, періодичність та техніка виконання ПАП-тесту, можливості рідинної цитології та ВПЧ-тестування. Аналізуються алгоритми дій при патологічних результатах скринінгу шийки матки, клінічне обстеження молочних залоз, показання до мамографії та маршрутизація пацієнток.

Тема 56. Моніторинг розвитку здорової дитини першого року життя: оцінка антропометричних показників за центильними таблицями ВООЗ.

Розглядаються принципи спостереження здорової дитини першого року життя на первинній ланці. Вивчаються показники фізичного розвитку: маса тіла, довжина тіла, окружність голови, індекс маси тіла та їх оцінка за центильними таблицями ВООЗ. Аналізуються критерії нормального розвитку, сигнали тривоги, показання до додаткового обстеження та консультування батьків.

Тема 57. Психомоторний розвиток немовляти: скринінг затримок розвитку, оцінка безумовних рефлексів та моторних навичок.

Вивчаються етапи психомоторного розвитку дитини першого року життя. Розглядаються вікові норми формування безумовних рефлексів, моторних, сенсорних, мовленнєвих і соціальних навичок. Аналізуються методи скринінгу затримок розвитку, ознаки неврологічних порушень, показання до направлення до спеціаліста та принципи раннього втручання.

Тема 58. Принципи раціонального вигодовування дітей: підтримка лактації, корекція гіпогалакції, правила і терміни введення прикорму.

Розглядаються принципи грудного вигодовування, його переваги для дитини і матері, правила прикладання до грудей та підтримки лактації. Вивчаються причини гіпогалакції, методи її корекції та консультування матері. Аналізуються правила і терміни введення прикорму, послідовність продуктів, профілактика дефіцитних станів і харчової алергії.

Тема 59. Національний календар профілактичних щеплень: правила проведення планової імунізації та складання індивідуальних графіків вакцинації.

Вивчається Національний календар профілактичних щеплень, строки введення вакцин і правила організації планової імунізації. Розглядаються показання, протипоказання, тимчасові відтермінування та підготовка пацієнта до вакцинації. Аналізуються принципи складання індивідуальних графіків щеплень при порушенні календаря, хронічних захворюваннях або особливих клінічних ситуаціях.

Тема 60. Рекомендована та наздоганяюча вакцинація дітей і дорослих: розширення імунного захисту та ліквідація пропусків у щепленнях.

Розглядаються принципи рекомендованої та наздоганяючої вакцинації у дітей і дорослих. Вивчаються показання до додаткових щеплень проти грипу, пневмококової, менінгококової, ВПЛ, гепатитної та інших інфекцій. Аналізуються алгоритми ліквідації пропусків у вакцинації, оцінка вакцинального статусу та складання індивідуального графіка.

Тема 61. Менеджмент несприятливих подій після імунізації: диференціальна діагностика між реакціями на вакцину та випадковими станами.

Вивчаються типові місцеві та системні реакції після імунізації, їхня тривалість і клінічне значення. Розглядаються критерії несприятливих подій після імунізації, алгоритми реєстрації, повідомлення та медичного супроводу. Аналізуються підходи до диференційної діагностики між реакціями на вакцину, збігом у часі та проявами інших захворювань.

Тема 62. Практичне впровадження стратегії інтегрованого ведення хвороб дитячого віку на первинній ланці: оцінка загальних ознак небезпеки.

Розглядаються принципи інтегрованого ведення хвороб дитячого віку в умовах первинної медичної допомоги. Вивчаються загальні ознаки небезпеки у дітей, критерії тяжкості стану та показання до невідкладної госпіталізації. Аналізуються алгоритми оцінки дитини з лихоманкою, кашлем, утрудненим диханням, діареєю, блюванням та іншими частими симптомами.

Тема 63. Гострі респіраторні патології дитячого віку: амбулаторне ведення бронхітів, гострого обструктивного ларинготрахеїту та бронхіолітів.

Вивчаються клінічні прояви гострих респіраторних захворювань у дітей, включно з бронхітом, гострим обструктивним ларинготрахеїтом і бронхіолітом. Розглядаються критерії тяжкості, ознаки дихальної недостатності, показання до пульсоксиметрії та госпіталізації. Аналізуються принципи симптоматичної терапії, раціонального застосування бронхолітиків, глюкокортикостероїдів і антибіотиків.

Тема 64. Негоспітальна пневмонія у дітей: клінічні критерії діагностики, вибір стартової антибіотикотерапії.

Розглядаються етіологія, клінічні ознаки та діагностичні критерії негоспітальної пневмонії у дітей різного віку. Вивчаються показання до рентгенологічного дослідження, лабораторної діагностики та оцінки сатурації кисню. Аналізуються принципи вибору стартової антибактеріальної терапії з урахуванням віку, тяжкості стану, можливого збудника та критеріїв госпіталізації.

Тема 65. Синдром гострої діареї та блювання у дітей: шкала клінічної оцінки дегідратації, розрахунок об'єму та етапи оральної регідратації.

Вивчаються основні причини гострої діареї та блювання у дітей. Розглядаються клінічні ознаки дегідратації, методи оцінки ступеня зневоднення та показання до госпіталізації. Аналізуються принципи оральної регідратаційної терапії, розрахунок об'єму розчинів, етапи відновлення водно-електролітного балансу та правила харчування.

Тема 66. Атопічний дерматит у дітей: критерії Hanifin-Rajka, правила догляду за шкірою з використанням емолієнтів та місцева протизапальна терапія.

Розглядаються патогенез, клінічні прояви та діагностичні критерії атопічного дерматиту у дітей. Вивчаються критерії Hanifin-Rajka, оцінка тяжкості ураження шкіри, тригери загострень і роль шкірного бар'єра. Аналізуються правила щоденного догляду за шкірою, застосування емолієнтів, місцевих глюкокортикостероїдів та інгібіторів кальциневрину.

Тема 67. Алергічний риніт та бронхіальна астма в педіатрії: диференційна діагностика повторних епізодів візінгу, контроль симптомів.

Вивчаються клінічні прояви алергічного риніту та бронхіальної астми у дітей. Розглядаються причини повторних епізодів візінгу, диференційна діагностика між астмою, вірус-індукованою обструкцією, бронхіолітом та іншими станами. Аналізуються принципи контролю симптомів, оцінки тяжкості, алергодіагностики, підбору базисної терапії та навчання батьків.

Тема 68. Інфекційні хвороби дитячого віку з синдромом екзантеми: кір, краснуха, вітряна віспа, скарлатина, раптова екзантема.

Розглядаються клінічні особливості інфекційних захворювань дитячого віку, що супроводжуються висипом. Вивчаються диференційні ознаки кору, краснухи, вітряної віспи, скарлатини, раптової екзантеми та інших екзантемних інфекцій. Аналізуються принципи діагностики, ізоляції, повідомлення, лікування, профілактики ускладнень і вакцинації.

Тема 69. Амбулаторна хірургія: гнійно-запальні ураження шкіри та м'яких тканин (фурункули, абсцеси, панариції, врослий ніготь).

Вивчаються найпоширеніші гнійно-запальні ураження шкіри та м'яких тканин в амбулаторній практиці. Розглядаються клінічні прояви фурункулів, абсцесів, панарицію, врослого нігтя та критерії тяжкості місцевого процесу. Аналізуються принципи первинної допомоги, місцевого лікування, показання до розтину, дренивання, антибактеріальної терапії та направлення до хірурга.

Тема 70. Синдром «гострого живота» в педіатричній та дорослій практиці: диференційна діагностика апендициту, холециститу, панкреатиту та інвагінації.

Розглядаються основні причини гострого абдомінального болю у дітей і дорослих. Вивчаються клінічні ознаки апендициту, холециститу, панкреатиту, кишкової непрохідності, інвагінації та інших невідкладних станів. Аналізуються алгоритми первинного огляду, оцінки симптомів тривоги, лабораторної та інструментальної діагностики, показання до консультації хірурга та госпіталізації.

Тема 71. Хронічні захворювання судин нижніх кінцівок: варикозна хвороба, тромбофлебіт поверхневих вен, облітеруючий атеросклероз.

Вивчаються клінічні прояви та фактори ризику хронічних захворювань судин нижніх кінцівок. Розглядаються варикозна хвороба, тромбофлебіт поверхневих вен, хронічна венозна недостатність та облітеруючий атеросклероз. Аналізуються методи клінічної оцінки, визначення периферичного пульсу, індексу кісточка-плече, принципи консервативного ведення та маршрутизації пацієнтів.

Тема 72. Первинна медична допомога при травмах: закриті ушкодження м'яких тканин, розтягнення зв'язок, правила іммобілізації та десмургії.

Розглядаються принципи первинної медичної допомоги при травмах в амбулаторних умовах. Вивчаються закриті ушкодження м'яких тканин, забої, розтягнення зв'язок, підозра на переломи та вивихи. Аналізуються правила огляду травмованого сегмента, оцінки болю, набряку, деформації, неврологічного та судинного статусу, а також навички іммобілізації, десмургії та знеболення.

Тема 73. Менеджмент термічних та хімічних уражень: оцінка площі та глибини опіків, обмороження, правила ведення чистих та інфікованих ран.

Вивчаються основи надання допомоги при термічних, хімічних ураженнях та обмороженнях. Розглядаються методи оцінки площі й глибини опіків, критерії тяжкості, показання до госпіталізації та протишокових заходів. Аналізуються принципи первинної обробки ран, вибору пов'язок, профілактики інфекції, контролю болю та ведення чистих і інфікованих ран.

Тема 74. Офтальмологічний скринінг на первинній ланці: синдром «червоного ока» (диференційна діагностика кон'юнктивітів, склеритів, кератитів).

Розглядаються основи офтальмологічного огляду на рівні первинної медичної допомоги. Вивчається синдром «червоного ока», його основні причини, включно з кон'юнктивітом, склеритом, кератитом, увеїтом та гострою глаукомою. Аналізуються симптоми небезпеки, початкова тактика лікаря ПМД та показання до термінового направлення до офтальмолога.

Тема 75. Сторонні тіла кон'юнктиви та рогівки: техніка видалення, надання першої допомоги при хімічних та термічних опіках ока.

Вивчаються принципи надання первинної допомоги при сторонніх тілах кон'юнктиви та поверхневих ураженнях рогівки. Розглядаються правила огляду ока, вивертання повіки, промивання, місцевого знеболення та безпечного видалення сторонніх тіл. Аналізуються алгоритми дій при хімічних і термічних опіках ока, необхідність негайної іригації та термінового направлення.

Тема 76. Рання діагностика хронічних судинних патологій ока: скринінг глаукоми (тонометрія), катаракти та вікової макулодистрофії.

Розглядаються основні хронічні офтальмологічні захворювання, що потребують раннього виявлення на первинній ланці. Вивчаються фактори ризику глаукоми, катаракти, діабетичної ретинопатії та вікової макулодистрофії. Аналізуються методи скринінгу, включно з оцінкою гостроти зору, тонометрією, оглядом очного дна та показаннями до направлення до офтальмолога.

Тема 77. Оториноларингологія в практиці ЗПСМ: гострі та хронічні середні отити, правила виконання отоскопії у дітей та дорослих.

Вивчаються основні ЛОР-захворювання, з якими пацієнти звертаються до лікаря загальної практики сімейної медицини. Розглядаються гострі та хронічні середні отити, їхні клінічні прояви, ускладнення та критерії бактеріальної інфекції. Аналізуються правила виконання отоскопії у дітей і дорослих, інтерпретація змін барабанної перетинки та показання до направлення до ЛОР-спеціаліста.

Тема 78. Гострі та хронічні риносинусити: диференціація вірусного, післявірусного та бактеріального синуситу (критерії EPOS).

Розглядаються етіологія, патогенез і клінічні прояви гострих та хронічних риносинуситів. Вивчаються критерії EPOS для диференціації вірусного, післявірусного та бактеріального синуситу. Аналізуються показання до антибактеріальної терапії, інтраназальних глюкокортикостероїдів, симптоматичного лікування, виявлення ускладнень і направлення до оториноларинголога.

Тема 79. Гострій тонзилофарингіт: оцінка за шкалою McIsaac/Centor, доцільність використання швидких тестів на Стрептокок групи А.

Вивчаються причини, клінічні прояви та диференційна діагностика гострого тонзилофарингіту. Розглядається оцінка ймовірності стрептококової інфекції за шкалами McIsaac та Centor. Аналізується доцільність використання швидких тестів на стрептокок групи А, показання до антибактеріальної терапії, профілактика ревматичних ускладнень та раціональне використання антибіотиків.

Тема 80. Невідкладні стани в ЛОР-практиці: сторонні тіла вуха та носа, видалення сірчаного затору, зупинка передньої носової кровотечі.

Розглядаються типові невідкладні стани в оториноларингологічній практиці лікаря ПМД. Вивчаються алгоритми дій при сторонніх тілах вуха та носа, критерії безпечного видалення та показання до направлення до ЛОР-спеціаліста. Аналізуються методи видалення сірчаного затору, протипоказання до промивання вуха та тактика зупинки передньої носової кровотечі.

Тема 81. Вертеброневрологія на первинній ланці: синдром неспецифічного болю в спині, радикулопатії, визначення симптомів «червоних прапорців».

Вивчаються основні причини болю в спині в практиці сімейного лікаря. Розглядаються критерії неспецифічного болю, радикулопатії, міофасціального синдрому та інших неврологічних проявів. Аналізуються симптоми «червоних прапорців», що вказують на можливу пухлину, інфекцію, перелом, синдром кінського хвоста або системне захворювання, а також принципи ведення і маршрутизації пацієнтів.

Тема 82. Диференційна діагностика цефалгій: мігрень (з аурую та без), головний біль напруги, кластерний та абузусний головний біль.

Розглядаються основні типи первинного та вторинного головного болю. Вивчаються клінічні критерії мігрені з аурую і без аури, головного болю напруги, кластерного та абузусного головного болю. Аналізуються симптоми небезпеки, що потребують термінової нейровізуалізації або направлення до невролога, а також принципи гострої та профілактичної терапії.

Тема 83. Гострі порушення мозкового кровообігу (інсульт, ТІА): скринінг за шкалою FAST, екстрена маршрутизація, реабілітація пацієнтів у домашніх умовах.

Вивчаються клінічні прояви гострого інсульту та транзиторної ішемічної атаки. Розглядається застосування шкали FAST для швидкого розпізнавання симптомів порушення мозкового

кровообігу. Аналізуються алгоритми екстреної маршрутизації, часові вікна для спеціалізованої допомоги, первинні дії лікаря ПМД і принципи амбулаторної реабілітації пацієнтів удома.

Тема 84. Геріатрична неврологія: діагностика когнітивних порушень, скринінг деменції за шкалою MMSE/Mini-Cog, ведення пацієнтів із хворобою Альцгеймера.

Розглядаються вікові зміни когнітивних функцій і основні причини когнітивних порушень у пацієнтів похилого віку. Вивчаються інструменти скринінгу деменції, включно з MMSE та Mini-Cog. Аналізуються клінічні особливості хвороби Альцгеймера, судинної деменції та змішаних форм, принципи довготривалого супроводу пацієнта, роботи з родиною та медико-соціальної підтримки.

Тема 85. Впровадження керівництва mhGAP на первинній ланці: розпізнавання та ведення депресивних розладів у загальносоматичній практиці.

Вивчаються принципи впровадження керівництва mhGAP у практику лікаря первинної медичної допомоги. Розглядаються клінічні прояви депресивних розладів у пацієнтів із соматичними захворюваннями. Аналізуються скринінгові інструменти, підходи до оцінки тяжкості, вибору терапії, психоосвітньої підтримки та визначення показань до направлення до фахівців із психічного здоров'я.

Тема 86. Тривожні розлади, панічні атаки, фобії: методи нефармакологічної саморегуляції пацієнта та алгоритми анкісіолітичної терапії.

Розглядаються клінічні прояви генералізованого тривожного розладу, панічних атак, фобій і соматизованої тривоги. Вивчаються підходи до диференційної діагностики тривожних станів із кардіологічними, ендокринними та неврологічними захворюваннями. Аналізуються методи нефармакологічної саморегуляції, психоосвіта, дихальні техніки та принципи безпечної анкісіолітичної терапії.

Тема 87. Особливості діагностики та ведення пацієнтів із посттравматичним стресовим розладом та розладами адаптації в умовах ПМД.

Вивчаються клінічні прояви посттравматичного стресового розладу, гострої стресової реакції та розладів адаптації. Розглядаються особливості скринінгу психічних порушень у пацієнтів, які пережили травматичні події, бойові дії, втрату або насильство. Аналізуються принципи первинної психологічної підтримки, безпечної комунікації, стабілізації стану та направлення до фахівців із психічного здоров'я.

Тема 88. Онкологічна настороженість: ранні клінічні ознаки та скринінг візуальних форм раку (шкіри, губи, ротової порожнини).

Розглядаються принципи онкологічної настороженості в амбулаторній практиці. Вивчаються ранні клінічні ознаки злоякісних новоутворень шкіри, губи, ротової порожнини та інших візуальних локалізацій. Аналізуються методи огляду, критерії підозрілих змін, фактори ризику, показання до термінового направлення та профілактичне консультування пацієнтів.

Тема 89. Алгоритми дій сімейного лікаря при підозрі на злоякісні новоутворення внутрішніх органів: стандарти онкоскринінгу та верифікація пухлин.

Вивчаються загальні клінічні симптоми, що підвищують підозру на злоякісні новоутворення внутрішніх органів. Розглядаються стандарти онкоскринінгу, показання до лабораторних, ендоскопічних, ультразвукових і рентгенологічних досліджень. Аналізуються алгоритми маршрутизації пацієнта, принципи верифікації пухлин, комунікація з пацієнтом та роль мультидисциплінарної команди.

Тема 90. Інфекційна патологія: амбулаторне ведення пацієнтів із гострими кишковими інфекціями, харчовими токсикоінфекціями та сальмонельозом.

Розглядаються етіологія, патогенез і клінічні прояви гострих кишкових інфекцій. Вивчаються особливості харчових токсикоінфекцій, сальмонельозу та інших бактеріальних і вірусних діарейних захворювань. Аналізуються принципи регідrataції, дієтичних рекомендацій, симптоматичної терапії, показання до антибіотиків, критерії госпіталізації та протиепідемічні заходи.

Тема 91. Найбільш поширені гельмінтози та протозоози у дітей та дорослих: клініка та лікування.

Вивчаються основні гельмінтози та протозоози, що зустрічаються в амбулаторній практиці. Розглядаються клінічні прояви ентеробіозу, аскаридозу, лямбліозу та інших паразитарних захворювань у дітей і дорослих. Аналізуються методи лабораторної діагностики, правила забору матеріалу, принципи протипаразитарного лікування, профілактика реінвазії та санітарно-гігієнічні заходи.

Тема 92. Вірусні гепатити В і С на рівні ПМД: швидкі тести, інтерпретація серологічних маркерів, моніторинг протівірусної терапії.

Розглядаються епідеміологія, шляхи передачі та клінічне значення вірусних гепатитів В і С. Вивчається застосування швидких тестів, лабораторна діагностика та інтерпретація серологічних маркерів. Аналізуються принципи маршрутизації пацієнтів для підтвердження діагнозу, оцінки фіброзу, призначення протівірусної терапії та моніторингу лікування.

Тема 93. ВІЛ-інфекція в практиці сімейного лікаря: добровільне консультування та тестування, призначення доконтактної та постконтактної профілактики.

Вивчаються основи раннього виявлення ВІЛ-інфекції на первинній ланці. Розглядаються принципи добровільного консультування і тестування, конфіденційність, інформована згода та робота з групами підвищеного ризику. Аналізуються показання до доконтактної та постконтактної профілактики, алгоритми дій після можливого контакту з ВІЛ, стигма-чутлива комунікація та маршрутизація пацієнтів.

Тема 94. Раннє виявлення туберкульозу на первинній ланці: використання скринінгових анкет, направлення на молекулярно-генетичні дослідження.

Розглядаються сучасні підходи до раннього виявлення туберкульозу в практиці сімейного лікаря. Вивчаються фактори ризику, клінічні симптоми, скринінгові анкети та критерії підозри на туберкульоз. Аналізуються показання до направлення на молекулярно-генетичні дослідження, рентгенологічне обстеження, консультацію фтизіатра та заходи інфекційного контролю.

Тема 95. Амбулаторне лікування та медико-соціальний супровід пацієнтів із туберкульозом під контролем сімейного лікаря.

Вивчається роль лікаря ПМД у супроводі пацієнтів із туберкульозом на амбулаторному етапі. Розглядаються принципи контролю прихильності до лікування, моніторингу побічних ефектів протитуберкульозних препаратів і оцінки клінічної динаміки. Аналізуються медико-соціальні потреби пацієнтів, взаємодія з фтизіатричною службою, соціальними працівниками та громадськими організаціями.

Тема 96. Дерматовенерологія в загальній практиці: диференційна діагностика екземи, псоріазу, дерматитів та грибкових уражень шкіри.

Розглядаються найбільш поширені дерматологічні стани в практиці лікаря ПМД. Вивчаються клінічні ознаки екземи, псоріазу, atopічного, контактного та себореїного дерматиту, грибкових уражень шкіри і нігтів. Аналізуються підходи до диференційної діагностики, показання до мікроскопії, культурального дослідження, місцевої терапії та консультації дерматолога.

Тема 97. Синдромний підхід до діагностики та лікування інфекцій, що передаються статевим шляхом на рівні первинної медичної допомоги.

Вивчаються основні клінічні синдроми інфекцій, що передаються статевим шляхом: уретральні, вагінальні, виразкові та тазові прояви. Розглядаються принципи синдромного підходу, показання до лабораторного підтвердження, тестування на ВІЛ, сифіліс, гепатити та інші інфекції. Аналізуються підходи до лікування, ведення статевих партнерів, профілактики реінфекції та конфіденційного консультування.

Тема 98. Організація паліативної допомоги вдома: розрахунок потреб, формування плану догляду, взаємодія з мобільними паліативними бригадами.

Розглядаються принципи організації паліативної допомоги пацієнтам удома. Вивчаються критерії потреби в паліативній допомозі, оцінка фізичних, психологічних, соціальних і духовних потреб пацієнта. Аналізуються правила формування індивідуального плану догляду, розподіл ролей між родиною, лікарем, медичною сестрою та мобільною паліативною бригадою.

Тема 99. Хронічний больовий синдром у паліативних пацієнтів: триступенева схема знеболення ВООЗ, правила виписки та обліку наркотичних анальгетиків.

Вивчаються механізми хронічного болю у паліативних пацієнтів, методи оцінки інтенсивності болю та його впливу на якість життя. Розглядається триступенева схема знеболення ВООЗ, принципи вибору неопіоїдних, слабких і сильних опіоїдних анальгетиків. Аналізуються правила титрації доз, профілактики побічних ефектів, контролю проривного болю та юридичні аспекти виписки наркотичних анальгетиків.

Тема 100. Симптоматична терапія у паліативній медицині: менеджмент задишки, нудоти, блювання, кахексії та пролежнів у ліжкових хворих.

Розглядаються найбільш часті симптоми у паліативних пацієнтів і принципи їх контролю вдома. Вивчаються підходи до менеджменту задишки, нудоти, блювання, анорексії, кахексії, закріпів і слабкості. Аналізуються правила профілактики та лікування пролежнів, догляд за шкірою, позиціонування пацієнта, вибір засобів догляду та оцінка ефективності симптоматичної терапії.

Тема 101. Синдром гострої та хронічної затримки сечі: катетеризація сечового міхура, догляд за цистостоמוю та нефростоמוю вдома.

Вивчаються причини гострої та хронічної затримки сечі у чоловіків і жінок. Розглядаються клінічні прояви, методи первинної оцінки, показання до катетеризації сечового міхура та направлення до уролога. Аналізуються правила догляду за уретральним катетером, цистостоמוю та нефростоמוю в домашніх умовах, профілактика інфекцій і обструкції дренажів.

Тема 102. Коматозні стани невідомої етіології: алгоритм первинного обстеження пацієнта та екстрена стабілізація на догоспітальному етапі.

Розглядаються основні причини порушення свідомості та коматозних станів у практиці лікаря ПМД. Вивчаються алгоритми первинної оцінки стану пацієнта, контроль прохідності дихальних шляхів, дихання, кровообігу, рівня глюкози та неврологічного статусу. Аналізуються невідкладні дії при гіпоглікемії, інсульті, інтоксикації, травмі, судомному синдромі та метаболічних порушеннях.

Тема 103. Особливості амбулаторної реабілітації пацієнтів після тривалого перебування у відділеннях інтенсивної терапії.

Вивчаються наслідки тривалого перебування пацієнтів у відділеннях інтенсивної терапії, включно з м'язовою слабкістю, когнітивними порушеннями, тривожністю, депресією та постреанімаційним синдромом. Розглядаються принципи амбулаторної реабілітації, оцінка

функціонального стану, нутритивної підтримки та ризику ускладнень. Аналізується роль лікаря ПМД у координації фізичної, психологічної та соціальної реабілітації.

Тема 104. Захворювання ендокринної системи: ведення пацієнтів із хронічною недостатністю кори надниркових залоз та нецукровим діабетом.

Розглядаються клінічні прояви, діагностика та принципи ведення хронічної недостатності кори надниркових залоз. Вивчаються правила замісної терапії, профілактика надниркового кризу, навчання пацієнта щодо корекції доз під час стресу, інфекцій і оперативних втручань. Аналізуються причини, прояви та діагностика нецукрового діабету, підходи до контролю водного балансу і лікування.

Тема 105. Залізодефіцитні стани без анемії (латентний дефіцит заліза): критерії діагностики за рівнем феритину та насичення трансферину.

Вивчаються причини, клінічні прояви та наслідки латентного дефіциту заліза без анемії. Розглядаються лабораторні критерії діагностики, роль феритину, насичення трансферину, сироваткового заліза та маркерів запалення. Аналізуються групи ризику, принципи пероральної та парентеральної корекції дефіциту заліза, контроль ефективності лікування та пошук причини дефіциту.

Тема 106. Рання діагностика орфанних захворювань у практиці сімейного лікаря: клінічна настороженість та маршрутизація пацієнтів.

Розглядаються загальні принципи раннього виявлення орфанних захворювань у практиці лікаря ПМД. Вивчаються клінічні ситуації, що потребують підвищеної настороженості: мультисистемність, ранній початок симптомів, сімейний анамнез, нетиповий перебіг і резистентність до стандартного лікування. Аналізуються алгоритми первинного обстеження, документування симптомів і направлення до спеціалізованих центрів.

Тема 107. Поліпрагмазія у пацієнтів похилого віку: аналіз міжлікарських взаємодій, використання критеріїв Бірса та STOPP/START для оптимізації лікування.

Вивчаються причини, ризику та клінічні наслідки поліпрагмазії у пацієнтів похилого віку. Розглядаються принципи перегляду медикаментозної терапії, виявлення потенційно неадекватних препаратів і міжлікарських взаємодій. Аналізується застосування критеріїв Бірса та STOPP/START для оптимізації лікування, зменшення ризику падінь, кровотеч, когнітивних порушень і госпіталізацій.

Тема 108. Надання первинної медичної допомоги при гострих алергічних реакціях: анафілаксія, набряк Квінке, кропив'янка. Техніка застосування автоін'єкторів адреналіну.

Розглядаються клінічні прояви гострих алергічних реакцій, включно з кропив'янкою, набряком Квінке та анафілаксією. Вивчаються критерії діагностики анафілаксії, оцінка тяжкості стану та алгоритми невідкладної допомоги. Аналізуються правила введення адреналіну, техніка застосування автоін'єкторів, допоміжна терапія, спостереження після стабілізації та навчання пацієнтів групи ризику.

Тема 109. Невідкладна кардіологія на ПМД: розпізнавання гострого коронарного синдрому на ЕКГ, протокол першої допомоги (MONA/FONA).

Вивчаються клінічні прояви гострого коронарного синдрому та принципи його раннього розпізнавання на первинній ланці. Розглядаються основні ЕКГ-ознаки ішемії та інфаркту міокарда з елевацією і без елевації сегмента ST. Аналізуються алгоритми першої допомоги за протоколом MONA/FONA, принципи антитромботичної терапії, знеболення, кисневої підтримки та екстреної маршрутизації.

Тема 110. Базова серцево-легенева реанімація (BLS) дорослих та дітей з використанням автоматичного зовнішнього дефібрилятора в амбулаторії.

Розглядаються принципи базової серцево-легеневої реанімації у дорослих і дітей. Вивчаються алгоритми оцінки безпеки, свідомості, дихання, виклику допомоги, компресій грудної клітки та штучної вентиляції. Аналізується порядок використання автоматичного зовнішнього дефібрилятора в умовах амбулаторії, правила безпеки та командна взаємодія під час реанімації.

Тема 111. Особливо небезпечні інфекції

Розглядаються етіологія, епідеміологія, клінічні прояви та принципи раннього розпізнавання особливо небезпечних інфекцій. Вивчаються правила інфекційного контролю, ізоляції пацієнта, використання засобів індивідуального захисту та повідомлення відповідних служб. Аналізуються алгоритми дій лікаря ПМД при підозрі на небезпечну інфекцію, маршрутизація пацієнта і протиепідемічні заходи.

Тема 112. Радіаційна медицина

Вивчаються основи впливу іонізуючого випромінювання на організм людини, види опромінення та клінічні прояви радіаційних уражень. Розглядаються принципи оцінки радіаційного ризику, первинні дії лікаря ПМД при можливому радіаційному інциденті та правила маршрутизації постраждалих. Аналізуються заходи деконтамінації, захисту медичного персоналу, профілактики вторинного забруднення та медичного спостереження.

Тема 113. Медичний супровід та соматичне здоров'я військовослужбовців на рівні ПМД: особливості курування гострих та хронічних соматичних патологій, що виникли внаслідок бойових дій; супровід під час відпусток та лікування; алгоритми взаємодії з ВЛК та військово-медичною службою.

Розглядаються особливості медичного супроводу військовослужбовців на рівні первинної медичної допомоги. Вивчаються соматичні наслідки бойових дій, фізичних навантажень, травм, хронічного стресу та порушень режиму. Аналізуються підходи до ведення гострих і хронічних захворювань, супровід під час відпусток, лікування та реабілітації, а також взаємодія з ВЛК і військово-медичною службою.

Тема 114. Медична реабілітація та довготривалий моніторинг здоров'я ветеранів і ветеранок на первинній ланці: організація індивідуальних планів відновлення; курування пацієнтів із мультисистемними травмами, хронічним больовим синдромом та ампутаціями; медико-соціальна адаптація та сімейно-орієнтований підхід.

Вивчаються принципи довготривалого медичного супроводу ветеранів і ветеранок у практиці сімейного лікаря. Розглядається організація індивідуальних планів відновлення, моніторинг фізичного, психічного та соціального стану. Аналізуються особливості ведення пацієнтів із мультисистемними травмами, ампутаціями, хронічним больовим синдромом, порушеннями сну та адаптації, а також сімейно-орієнтований підхід.

Тема 115. Іспит з оволодіння практичними навичками

Проводиться оцінювання рівня сформованості практичних навичок, передбачених сертифікатною освітньою програмою. Атестаційна комісія визначає готовність слухачів до виконання типових професійних завдань лікаря загальної практики сімейної медицини. Оцінювання здійснюється за результатами виконання практичних завдань, клінічних кейсів, демонстрації алгоритмів діагностики, лікування, профілактики, маршрутизації та невідкладної допомоги.

Тема 116. Співбесіда зі спеціальності

Проводиться підсумкова оцінка теоретичної підготовки слухачів за змістом сертифікатної освітньої програми. Атестаційна комісія визначає рівень засвоєння ключових питань спеціальності, знання чинних нормативних документів, клінічних рекомендацій, алгоритмів діагностики, лікування та профілактики. Співбесіда передбачає відповіді на контрольні запитання, аналіз клінічних ситуацій і оцінку здатності застосовувати знання в практичній діяльності.

Тема 117. Оголошення рішення атестаційної комісії. Дебрифінг. Завершення циклу

За результатами підсумкового контролю атестаційна комісія оголошує рішення щодо успішності проходження слухачами циклу вторинної лікарської спеціалізації. Проводиться дебрифінг із аналізом результатів навчання, типових помилок, сильних сторін підготовки та напрямів подальшого професійного розвитку. Обговорюється практичне значення отриманих компетентностей, можливості їх застосування у роботі лікаря ПМД та перспективи безперервного професійного навчання.

КОНТРОЛЬНІ ЗАХОДИ, МЕТОДИКА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ

Оцінювання результатів включає поточний контроль знань та вмінь слухачів у межах тематики освітнього заходу, за допомогою якого проводять оцінку рівню оволодіння теоретичним матеріалом та/або практичними навичками під час навчання, та підсумкову атестацію атестаційною комісією, яка включає іспит з оволодіння практичними навичками та співбесіду зі спеціальності. Оцінювання ґрунтується на:

- ✓ принципах академічної доброчесності;
- ✓ забезпеченні доступності і прозорості критеріїв, правил і процедури оцінювання результатів навчання;
- ✓ забезпеченні дотримання принципів об'єктивного оцінювання та подоланні елементів суб'єктивізму;
- ✓ підвищенні мотивації слухачів до систематичного засвоєння програмного матеріалу та активної роботи впродовж усього періоду навчання, переорієнтації їхніх цілей з отримання позитивної оцінки на формування стійких знань, вмінь та навичок;
- ✓ систематизації знань, їх активному засвоєнні, формуванні навичок застосування отриманих знань в умовах власної клінічної практики;
- ✓ забезпеченні відкритості контролю;
- ✓ розвитку творчого мислення та підвищенні ефективності освітньої діяльності науково-педагогічних працівників.

На початку навчання викладач зобов'язаний надати вичерпну інформацію про види оцінювання, терміни та форми їх проведення, шкали оцінювання, які використовуються, та ознайомити аудиторію з переліками контрольних запитань та програмних практичних навичок, прикладами тестових та клінічних завдань тощо.

Шкала оцінювання результатів тестування під час поточного контролю знань та вмінь слухачів в межах тематики заходу шляхом тестування та/або розв'язання клінічних завдань – **традиційна чотирирівнева** (5 – відмінно, 4 – добре, 3 – задовільно, 2 – незадовільно), при чому рівні мають таке тлумачення:

- ✓ «відмінно» – 95% правильних відповідей та більше;
- ✓ «добре» – 85-94% правильних відповідей;

- ✓ «задовільно» – 75-84% правильних відповідей;
- ✓ «незадовільно» – 74% та менше правильних відповідей.

Вихідний контроль знань та вмінь слухачів в межах тематики заходу (атестація) проводиться у вигляді **іспиту з оволодіння практичними навичками та співбесіди зі спеціальності**, під час яких атестаційна комісія оцінює оволодіння слухачами теоретичної та практичної підготовки та готовність слухачів до самостійної клінічної практики за спеціальністю заходу, при цьому використовується **традиційна, чотирирівнева (5 – відмінно, 4 – добре, 3 – задовільно, 2 – незадовільно) шкала оцінювання**, а при оцінці теоретичної підготовки в ході співбесіди зі спеціальності та іспиту з оволодіння практичними навичками рівні мають таке тлумачення:

- ✓ «відмінно» – слухач володіє теоретичним матеріалом у повному обсязі, ілюструючи відповіді різноманітними прикладами: дає вичерпні, точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок і неточностей; вільно вирішує практичні завдання та досконало володіє практичними навичками та вміннями;
- ✓ «добре» – слухач знає зміст теми та добре його розуміє, відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематично, але вони не є вичерпними без додаткових запитань, вирішує всі практичні завдання, демонструє достатній рівень оволодіння практичними навичками та опанування програмних компетентностей, відчуваючи складнощі лише у найважчих випадках;
- ✓ «задовільно» – ставиться слухачу на основі його знань всього змісту заняття та при задовільному рівні його розуміння, при цьому слухач спроможний вирішувати видозмінені (спрощені) завдання за допомогою навідних питань; вирішує завдання та виконує практичні навички, відчуваючи складнощі у складних випадках; не спроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно;
- ✓ «незадовільно» – виставляється у випадках, коли знання і вміння слухача не відповідають вимогам оцінки «задовільно».

За результатами іспиту з оволодіння практичними навичками та співбесіди за спеціальності ставить **узагальнена оцінка** за традиційною чотирирівневою шкалою оцінювання, яка затверджується атестаційною комісією та вноситься у відповідну відомість. На підставі узагальненої оцінки **атестаційна комісія приймає рішення** щодо присвоєння / підтвердження звання лікаря-спеціаліста або спеціаліста чи щодо відмови у присвоєнні / підтвердженні звання лікаря-спеціаліста або спеціаліста за спеціальністю освітнього заходу. Слухачі, яким рішенням атестаційної комісії присвоєне / підтверджене звання лікаря-спеціаліста чи спеціаліста, отримують **сертифікат** встановленого зразка. Слухачі, яким рішенням атестаційної комісії відмовлено у присвоєнні / підтвердженні звання лікаря-спеціаліста чи спеціаліста, а також у випадку невиконання умов договору про надання освітніх послуг, відраховується наказом по університету з видачею відповідної **довідки з зазначенням причини відрахування**. Рішення атестаційної комісії може бути оскаржене у встановленому чинним законодавством порядку.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Навчально-методичне забезпечення програми заходу розробляється профільною кафедрою медичного факультету та формує навчально-методичний комплекс, який включає:

- ✓ завірений у встановленому порядку примірник цієї програми;
- ✓ банк тестових завдань та/або клінічних завдань для поточного контролю знань та вмінь слухачів;
- ✓ перелік контрольних запитань для співбесіди зі спеціальності;
- ✓ перелік практичних навичок та / або клінічних завдань для іспиту з оволодіння практичними навичками;

- ✓ навчально-методичні посібники та іншу літературу (у разі наявності);
- ✓ база даних кейсів стимуляційних задач, результатів інструментальних та лабораторних досліджень.

ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Для забезпечення належної якості навчального процесу місце проведення заходу БПР має бути обладнане:

- ✓ мультимедійним проектором та екраном;
- ✓ персональним комп'ютером викладача з доступом до мережі Інтернет;
- ✓ WiFi-роутером для забезпечення доступу до мережі Інтернет слухачам;
- ✓ загальним медичним обладнанням та інструментарієм;
- ✓ тренувальними фантомами та спеціальним обладнанням в межах тематики заходу.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА, ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ

1. Загальна практика — сімейна медицина: у 3 книгах. Книга 3. Спеціалізована медицина в загальнолікарській практиці / Л.С. Бабінець, В.М. Ждан, Л.М. Пасієшвілі та ін. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2025. - 463 с.
2. Сімейна медицина: реалії та перспективи. Навчальний посібник / Бабінець Л.С.: Укрмедкнига, 2024. – 1024 с.
3. Family Medicine: textbook for students, doctors, interns / A. Volosyanko, I. Lembryk, R. Pryymak, A. Stefanyshyn ; MoH of Ukraine, Ivano-Frankivsk National Medical University. — Ivano-Frankivsk : IFNMU, 2024. — 352 p.
4. Серцево-судинні захворювання. Класифікація, стандарти діагностики та лікування / за ред. В.М. Коваленка, О.С. Сичова, Л.Г. Воронкова (та інш). 7-ме видання, перероблене і доповнене. Київ: Четверта хвиля, 2024. 432 с.
5. John William McEvoy et al., ESC Scientific Document Group , 2024 ESC Guidelines for the management of elevated blood pressure and hypertension: Developed by the task force on the management of elevated blood pressure and hypertension of the European Society of Cardiology (ESC) and endorsed by the European Society of Endocrinology (ESE) and the European Stroke Organisation (ESO), European Heart Journal, Volume 45, Issue 38, 7 October 2024, Pages 3912–4018, <https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehae178>
6. Ревматологія: національний підручник / за ред. В. М. Коваленка, О. М. Поворознюка. – Київ: МОРІОН, 2020. – 672 с.
7. Гематологічні захворювання в клінічній практиці: навчальний посібник/ Бульда В.І., Дземан М.І., Родіонова І.О.- Київ: МЕДКНИГА, 2022. -196с.
8. Невідкладні стани в клініці внутрішньої медицини: навчальний посібник / І.М. Скрипник, Н.П. Приходько, О.Шапошник. - Київ: МЕДИЦИНА, 2024. – 335 с.
9. Клінічна оцінка, діагностичне й прогностичне значення результатів лабораторних досліджень. Частина 4. Пульмонологія: навчальний посібник / Катеренчук І.П. – Київ: МЕДКНИГА, 2022. – 124 с.
10. Основи діагностики, лікування та профілактики основних ендокринних захворювань: навчальний посібник/ Л.В. Журавльова, О. Кривоносова. – Київ: МЕДКНИГА, 2024. – 444 с.
11. Фармакотерапія ендокринних захворювань. Книга 2. Хвороби ендокринних залоз: навчальний посібник / Тронько М.Д, Большова О.В., Ховака В.В.. – Київ: МЕДКНИГА, 2024. – 316 с.

12. Внутрішні хвороби: навчальний посібник, друге видання доповнене і перероблене /за редакцією Якименко О.О. – Київ: Олді+, 2023, 548.
13. Практичний посібник з внутрішньої медицини. Частина 2: навчальний посібник / за ред. Пасечко Н.В., Яреми Н.І. – Київ, 2022. – 432 с.
14. Клінічні рекомендації з терапії. Частина 1: навчальний посібник/ за ред. Пасечко Н.В. – Київ, 2024. – 368 с.
15. Christiaan Vrints et al. ESC Scientific Document Group , 2024 ESC Guidelines for the management of chronic coronary syndromes: Developed by the task force for the management of chronic coronary syndromes of the European Society of Cardiology (ESC) Endorsed by the European Association for Cardio-Thoracic Surgery (EACTS), European Heart Journal, Volume 45, Issue 36, 21 September 2024, Pages 3415–3537, <https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehae177>
16. Isabelle C Van Gelder et al., ESC Scientific Document Group , 2024 ESC Guidelines for the management of atrial fibrillation developed in collaboration with the European Association for Cardio-Thoracic Surgery (EACTS): Developed by the task force for the management of atrial fibrillation of the European Society of Cardiology (ESC), with the special contribution of the European Heart Rhythm Association (EHRA) of the ESC. Endorsed by the European Stroke Organisation (ESO), European Heart Journal, Volume 45, Issue 36, 21 September 2024, Pages 3314–3414, <https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehae176>
17. 2023 ESC Guidelines for the management of acute coronary syndromes: Developed by the task force on the management of acute coronary syndromes of the European Society of Cardiology (ESC), European Heart Journal, Volume 45, Issue 13, 1 April 2024, Page 1145, <https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehad870>
18. Paul A. Heidenreich, Biykem Bozkurt, David Aguilar, Larry A. Allen, et al. 2022 AHA/ACC/HFSA Guideline for the Management of Heart Failure: A Report of the American College of Cardiology/American Heart Association Joint Committee on Clinical Practice Guidelines <https://doi.org/10.1161/CIR.0000000000001063/>
19. Sigrun Halvorsen et al., ESC Scientific Document Group , 2022 ESC Guidelines on cardiovascular assessment and management of patients undergoing non-cardiac surgery: Developed by the task force for cardiovascular assessment and management of patients undergoing non-cardiac surgery of the European Society of Cardiology (ESC) Endorsed by the European Society of Anaesthesiology and Intensive Care (ESAIC), European Heart Journal, Volume 43, Issue 39, 14 October 2022, Pages 3826–3924, <https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehac270>
20. François Mach et al., ESC Scientific Document Group , 2019 ESC/EAS Guidelines for the management of dyslipidaemias: lipid modification to reduce cardiovascular risk: The Task Force for the management of dyslipidaemias of the European Society of Cardiology (ESC) and European Atherosclerosis Society (EAS), European Heart Journal, Volume 41, Issue 1, 1 January 2020, Pages 111–188, <https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehz455>
21. Alexander R Lyon et al., ESC Scientific Document Group, 2022 ESC Guidelines on cardio-oncology developed in collaboration with the European Hematology Association (EHA), the European Society for Therapeutic Radiology and Oncology (ESTRO) and the International Cardio-Oncology Society (IC-OS): Developed by the task force on cardio-oncology of the European Society of Cardiology (ESC), European Heart Journal, Volume 43, Issue 41, 1 November 2022, Pages 4229–4361, <https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehac244>
22. Angela H E M Maas et al., Cardiovascular health after menopause transition, pregnancy disorders, and other gynaecologic conditions: a consensus document from European cardiologists, gynaecologists, and endocrinologists, European Heart Journal, Volume 42, Issue 10, 7 March 2021, Pages 967–984, <https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehaa1044>

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	3
АНОТАЦІЯ.....	10
ОПИС ПРОГРАМИ.....	10
НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН.....	16
ЗМІСТ ПРОГРАМИ.....	23
КОНТРОЛЬНІ ЗАХОДИ, МЕТОДИКА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ	41
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	42
ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	43
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА, ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ	43
ЗМІСТ	45